

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P. GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

ST. — NO. 1264.

Entered as second-class matter December 6, 1931, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 3. DECEMBRA, (DECEMBER 3,) 1931.

Published weekly at
25c per copy

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

LETO—VOL. XXVI.

SVET V TRAJNI NEVARNOSTI VOJNIH ZAPLETIJA JEV

MIROVNE POGODBE IN PAKTI PROTIV VOJNA SO DANES LEKOS PAPIRJA

Troški za militarizem večji kot kdaj poprej.—Vzrok oboroženim konfliktom je kapitalistični sistem

Propagandisti za militarizem so zdaj v ospredju v mnogih deželah. V zagovarjanju velikih armad in mornaric kažejo na Kitajsko, češ, ako bi ne bila tako šibka, bi se je Japonska ne upala napasti. Kitajska jim je v dokaz, da je dežela varna pred invazijo tuje sile edino, če je dobro pripravljena na obrambo.

Pozabljena zgodovina.

Leta 1914 so bile vse evropske velesile dobro pripravljene za "obrambo", ali izkazalo se je, da so bile v resnici pripravljene na vojno in da je vojna, ne pa obramba, edini namen oboroževanja v militarističnem obsegu.

Vsi vodilni državniki so še par dni pred pričetkom vojne zatrjevali svetu, da jim je edino za mir in da bodo storili vse kar mogoče za mirne poravnave nastalih nesoglasij. Ali zaklusal je odločevala tajna diplomacija, dejka kapitalizma in imperializma.

Ce bi bile vlade res tako iskreno za mir kakor prisegajo, bi ne trošile več kot polovico vseh dohodkov za militarizem. Ce bi verjale druga drugi, da ne goje nikakih namenov napasti to ali ono deželo, čemu potem sploh treba armad in vojnih mornaric, ki so večje in veliko boljše opremljene kakor pa pred svetovno vojno?

Nicvrednost mirovnih pakov.

Vse važnejše države na svetu so podpisale Kellogg-Briandov mirovni pak, v katerim se zavezujejo, da ne bodo napadle druga drugo in da vojna ne bo sredstvo njihove politike. Tiste države, ki so v ligi narodov, so vezane še s posebnimi določbami ohraniti mir in ga varovati. Kitajska in Japonska sta v ligi. Obe sta podpisali tudi Kelloggov pak. Toda japonska vlada je brez oziroma na vse te pogodbe in določbe poslala v Mandžurijo svoje čete, ki so od kraja začele s "kazenko ekspedicijo", nato pa začele z odkrito invazijo pod pretezo, da morajo protektirati "japonske interese ter življenje Japoncev v Mandžuriji". Kitajska je zamanj apelirala na ligo narodov in Zed. države, da ustavijo Japonsko pri njeni invaziji.

Vzroki vojnih zapletljajev.

Kapitalistične vlade spoštujejo pogodbe le dokler jim je v korist, ali pa če nimajo druga izhoda. Leta 1914 so vse pogodbe zavrgle in se pognale

z vso silo v vojno. Ko so bili narodi od nje po par letih izmučeni in domačega izkravljeni, so državniki na zavezniški strani rekli, da se oboroženim spopadi ne smejo več doganjati. Zagotavljali so, da je to vojna za odpravo vojne in tudi zmagali so s to parolo. Ali že pogoje v premirju so narekovali imperialisti in vse mirovne pogodbe so imperialistične. V njih so vse mogoče kali za nove vojne. Sistem mednarodne trgovine je isti, kakor je bil in z njim so ostali vsi vzroki za nova krivolitja.

Japonci so poslali svoje čete v Mandžurijo radi interesov japonskega kapitalizma in imperializma. Anglija je v Indiji drži angleškega imperializma. Zed. države pošiljajo svoje ekspedicije v Južno in centralno Ameriko zaradi ameriških kapitalistov in bankirjev. Dokler ta sistem ostane, bodo tu vzroki za vojne. Kapitalizem se tega zaveda, zato pa se tudi oborožujejo na suhem, na morju in v zraku—seveda radi "obrambe"!

Protutež militarizmu.

Edina sila, ki tvori jez militarizmu in kroti militaristične državnike, je delavsko gibanje. Na poti jim je posebno sovjetska Unija, ali vedo tudi, da ćejo napadejo, bo delavstvo vsega sveta na njeni strani. Čimajče bodo delavske organizacije in čimvečja njihova politična moč, toliko manjša je nevarnost vojne. Odstranjena pa še tedaj, ko ljudstva zavrejo kapitalizem in ga nadomestijo s socialistično uredbo.

PENZIJA KAJZERSKIH TROTOV V NEMČLIJI BREME ZA LJUDSTVO

Kajizerem v Nemčiji vzlci republike ni še strmoljaljen. Bivši princi, aristokratje, kajzerjevi žlahtniki, bivši generali itd. dobivajo od pet tisoč do \$150,000 penzije letno, kar je za državo, v kateri je pet milijonov delavcev brez zaslužka in odvisnih od male brezposelnostne zavarovalnine neodpustljivo.

Sodišča so v mnogih procesih prisodila kajzerjevim sinovom in hčeram ter drugim članom vladarskih hiš bivše monarhije milijonske imovine, katero je republikska vlada po preobratu proglašila za državno posest. V teku časa se je monarhistični sentiment v Nemčiji zelo ojačal in potreben bo nov prevrat, ako nemško delavstvo noče, da bi tretje praznili državne blagajne in povečavali bedo med ljudstvom. Na zahtevo socialistov in drugih delavskih skupin je kancelar Bruening obljubil, da bo vlada te izdatke znižala, a izgleda, da si tega ne upa storiti. Bo pač treba druge sile.

PROBLEMUSTAVE NA ŠPANSKEM

Socialisti v Španiji zahtevajo preureditev republike po socialističnih načelih.

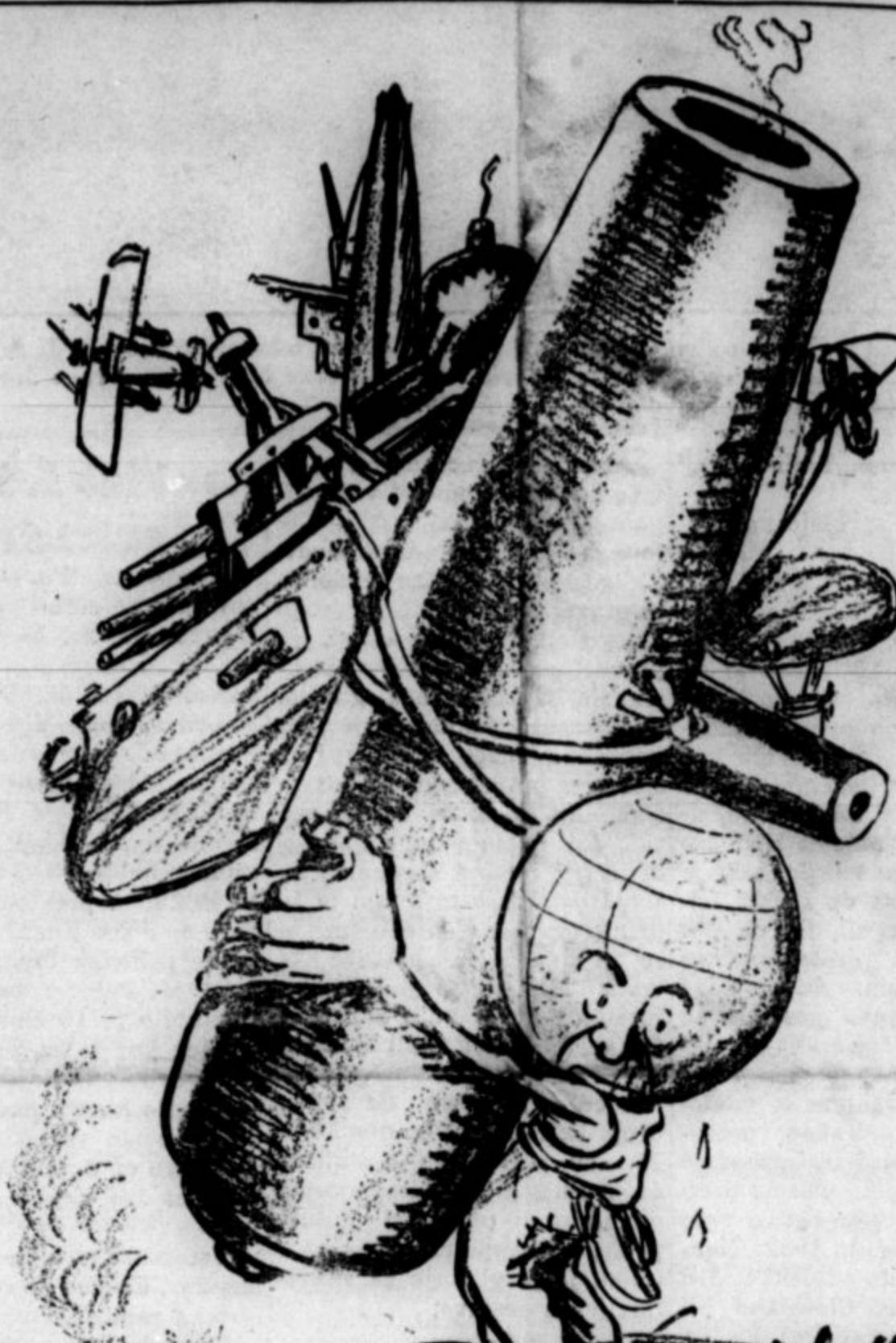
Revolucija v Španiji s strmoljaljenjem monarhije še ni bila dovršena. Socialistični voditelj Largo Caballero pravi, da se je komaj pričela. Burzavija je domnevala, da bo ustavo prikrojila sebi v prid, ljudstvu pa dala nekaj koncessij, ali ekonomski sistem naj v bistvu ostane kakor je bil. Socialisti odgovarjajo, da se tem ne zadovolje. Ali drastične socialne reforme zlepja, ali pa s civilno vojno. Odvisno je od meščanstva, kajti socialistična stranka od svojih zahtev ne bo odnehalo.

Po padcu monarhije so socialistične unije narasle od 400,000 na 1,000,000 članov, socialistična stranka kot politična organizacija pa od 30,000 na 60,000 članov. Španske kapitaliste in buržoazijo bodre v odporu proti socialističnim zahtevam kapitalistične sile drugih držav.

Lov na "rdečkarje"

Namesto, da bi se policaji in federalni uradniki brigali za osebno varnost prebivalstva, imajo največje veselje udirati v lokale radikalcev, kjer love "nevarne foreignerje" in komuniste. Vsem groze z depozicijo.

VES SVET SE MUČI ZA MILITARIZEM

Edmund Duffy in The Tribune

REPREZENTACIJA NA BODOČI KONVENCIJI SOC. STRANKE L. 1932

Na prihodnji konvencijsi socialistične stranke aprila 1932, bo vsaka državna organizacija upravičena do enega delegata in potem enega delegata več na vseh tisoč glasov, ki jih je dobila soc. stranka pri predsedniških volitvah leta 1928. Države, ki so upravičene do več kot enega delegata, so: California 21, Colorado 4, Connecticut 4, Florida 5, Idaho 2, Illinois 20, Indiana 2, Iowa 4, Kansas 7, Kentucky 2, Louisiana 2, Maine 2, Maryland 3, Massachusetts 7, Michigan 5, Minnesota 8, Missouri 2, Montana 3, Nebraska 4, New Jersey 6, New York 108, North Dakota 2, Ohio 10, Oklahoma 5, Oregon 4, Pennsylvania 20, Tennessee 2, Texas 2, Utah 2, Washington 4, West Virginia 2, Wisconsin 19 in Wyoming 2. Vse druge države in teritoriji imajo pravico le do 1. delegata. Newyorška soc. stranka jih bo poslala le kakih 40, namesto 108, do kolikor je upravičena, ker hoče, da bo reprezentacija iz vseh krajev Zed. držav soražmerna. Skupno število delegatov po tem odbitku bo okrog 243.

Socialistični glasovi v Virginiji narasi

Pri volitvah 3. nov. t. l. v državi Virginia je dobila soc. stranka 16 odstotkov od celokupnega števila oddanih glasov. Pri prejšnjih volitvah jih je dobila štiri odstotke, v prošlosti pa komaj en odstotek.

Zmaga fašistov v Nemčiji

Pri volitvah v hessenski deželi skupno s kompanijskimi odvetniki. Nekateri okrajni pravniki so obenem v službi premogovniških magnatov. Obtožene premogarje dolže zaročiti, ščuvanja proti javnemu miru in redu ter "kriminalnega sindikalizma". (Več o tej obravnavi je pod sliko na 4. strani.)

DELAVEC NI VAREN NIKJER

V napravah za odvajanje naravnega plina blizu Zanesville v Ohiu se je dogodil požar, v katerem je bilo šest delavcev nevarno ogrihan.

KNJIGE
CANKARJEVE
DRUŽBE
se dobi pri
"Proletarcu"

Glasovi iz Našega Gibanja

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE JSZ

dne 12. novembra 1931

Navzoči, Fr. Alesh, F. Godina, F. A. Vider, F. Zaitz, F. Udovich, I. Molek, A. Garden in tajnik C. Pogorelec. B. Novak in D. J. Lotrich sta prisla na sejo pozneje.

J. Rak, Angelina Zaitz, J. Oven, Geo Maslach, P. Kokotovich, S. Bojanovich in Fr. Mr. gole so odsončni radi zaposljevnosti ali drugih zadržkov.

S tajnik pojasni, da se ta seja ni mogla vršiti na regularni datum, ker smo imeli 6. nov. shod.

Za predsednika seje izvoljen F. A. Vider.

Poročilo tajnika Pogorelca: V času od prošle seje je JSZ dobila nov mladiški in angleški odsek v klubu št. 232 v Barberonu. O. Ustanovljen je bil na prireditvi, na kateri je bila govornica Jane Fradel. Pristopilo je 18 fantov in deklek. Odsek ima vse pogoje za napredek, težkoča pa je v tem, da večinoma težko plačajo dollar hkrati. S-Bregar svetuje v pismu, da naj bi to članarino piacai v štirih obrokih po 25c vsake tri mesece. Je mnenje, da bi tak sistem plačevanja olajšal agitacijo za pridobivanje novih članov.

Ta način ima res dobre strani, ali potrebno je najti izhod z naše strani zato, ker moramo mi za vsakega člana v mladiških odsekih plačati dolar članarine takoj, ko mu izdamo člansko znamko. O tem bojno lahko ukrepali pozneje.

Iz Sheboygana nam poročajo, da se bi morda pridobilo v klub več članic, ako je mogoče kako preurediti članarino. Dobe se na primer rojakinja, ktere bi rade postale članice kluba, ali ne bi zmogle članarine 50c na mesec. Kjer je član klubu tudi moški, dobi za svojo soproga dualno znamko, ki ga stane le malo več. Ali eni moški nočno pristopiti, medtem ko bi žene delovanje v klubu veselilo, in v prid tem naj bi se članarino kako zmanjšalo, tistim namreč, ki ne dela za plačo. Tajniku kluba v Sheboyganu sem sporočil, da je urad vezan s pravili, katera določajo višino članarine za ene kot druge.

O akciji za reorganiziranje kluba v Blaine, O., je bilo že večkrat poročano. Končno je vzhodnohradska konferenca izbrala v ta namen pet članov, kateri so se udeležili posebnega sestanka na Blaine v nedelji 8. nov. Klub je bil obnovljen in pristopilo je osem članov in članic, poročajo pa, da bo imel težkoče radi nasprostovanja. Upati je, da se vzdrži in utrdi.

S. J. Snay poroča, da bodo skušali obnoviti klub tudi v Maynardu, O. Dolgočrtna brezposelnost je našemu gibanju v veliko oviro.

Predevatelsko turnejo An- ne P. Krasne je organizirala konferenca klubov ter društva. Prosvetne matici JSZ, z delokrogom v Wisconsinu in Illinoisu, a sodeloval je tudi naš urad. Predavanja je imela v sedmih naseljih, namreč v Milwaukeeju, Sheboyganu,

Waukeganu, Springfieldu, La-Sallu, Chicagu in West Allisu. Skupno se jih je udeležilo bližu dva tisoč oseb. Iz poročil je razvidno, da so bili ljudje s predavanji prav zadovoljni in upanje je, da se bodo klubi in Prosvesna matica v teh krajih vsled agitacije, ki je bila izvršena ob tej prilikki, izdatno pojačali.

Iz konvenčnega fonda smo vzel posojilo v vsoti \$300, da smo plačali tiskarni prvi obrok na račun Koledarja, ki bo te dni v vsem dogovoren. Denar bo konvenčnemu fondu vrnjen v par mesecih, mogoče še prej. Upam, da bo eksekutiva to posojilo odobrila.

Poročilo tajnika sprejeto na znanje.

Sledi razprava o priporočilih. O vpraševanju plačevanja članarine v mladiških odsekih govore Godina, Alesh, Zaitz in drugi. Sprejet je predlog, da se od članov mladiških odsekov pobira članarino po 25c vsake tri mesece, in ko plačajo četrti obrok v letu, se jim izda etno člansko znamko, soc. stranke, za katere plača JSZ. stranki \$1.

S tajnik omeni, da s. Vičič poroča o želji nekaterih sodelgov v Kenmore, O., ki so člani kluba št. 232 v bližnjem Barberonu, da bi radi svoj klub ne imela dobrih posledic. Tajnik pojasni, da od strani kluba samega nima nobenega uradnega poročila, niti ne od članov v Kenmore.

V kratki razpravi prevlada na seji mnenje, da naj tajnik v že vsi navzoči. Važno vprašanje delitve kluba v dve organizaciji ali v slučaju ne-sporazuma, ki bi nastal radi-tega vprašanja, pojasni prizadetim izkušenj, kaj bi bil najpraktičnejši izhod.

Gleda vprašanja članarine za članice, katerih može niso v klubu in članice ne delajo za plačo, je stavljen predlog, naj bo članarina zanje \$2.20 na leto. Toliko namreč bi plačevalce JSZ. Od tega bi šlo \$1 stranki in \$1.20 v konvenčni fond. Predlog sprejet.

Alesh predlaga, da se posoji Proletarju iz konvenčnega skladu odobi. Sprejet.

Prosvetna matica. — Tajnik Pogorelec poroča: V Prosvesni matici je letos včlanjenih 120 organizacij, to je, podpornih društev, pevskih in dramskih zborov ter klubov JSZ.

Za razdelitev med članstvo bo do dne izdan pamflet o pa-jevi encikliki in ob enem bo

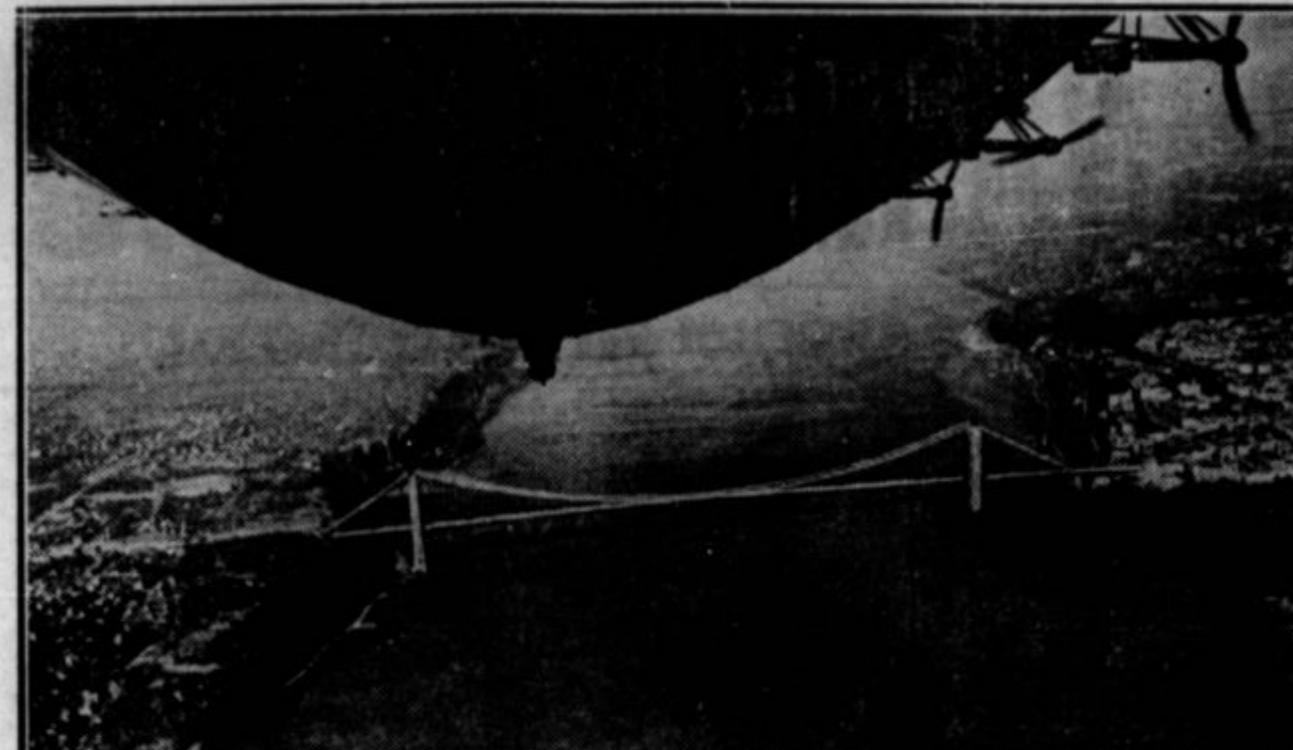
Prosvetna matica razpečala med članstvo pridruženih dru-

štov več drugih knjig.

Od prošle do te seje je Pro- svetna matica bila na uslužu bodisi z igrami, vlogami itd. sledičem: John Kern za dram. druš. "Verovšek" v Collinwoodu; J. Koklič za dram. druš. "Soča" v Strabane, Pa.; Frances Vidrichovi za druš. št. 600 SNPJ. v Johnstownu, Pa.; Leo Milostnik za klub št. 235 JSZ, v Sheboyganu, Wis.; A. Sularj za klub št. 21 v Armi, Kans.; Ivani Kodre za društvo v West Allisu, Wis., in Fr.

Milwaukeeju, Sheboyganu,

POGLED NA WASHINGTON BRIDGE

Pogled na Washington Bridge z zrakoplova Akron, o katerem pravijo, da je največji na svetu. Washington Bridge preko reke Hudson veže New York z New Jerseyjem. To je na visečih vezinah največji most na svetu.

Pečniku za dram. klub "Zora" v Pueblo, Colo.

Poročilo se sprejme na znanje.

Pogorelec poroča o agitaciji za JSZ in list. Klubom je poslal okrožnico, v kateri jih poziva na večje aktivnosti in na delo za Proletarca, da v tej krizi ne pride v opasne težkoče. Omenja, da je Vičič pri svojem agitacijskem delu v Ohiu, največ v Clevelandu, uspešen, ako vzamemo razmere v poštev kakor so. S. Snay je dozdaj od časa do časa, kadarkoli je utegnil, šel na pot in agitiral za "Proletarca" in JSZ. Piše nam, da bo zdaj temu delu utegnil posvetiti še več časa.

Sledi razprava o našem bo-

dočem zboru, katere se udeleži na seji mnenje, da naj tajnik v že vsi navzoči. Važno vprašanje delitve kluba v dve organizaciji ali v slučaju ne-sporazuma, ki bi nastal radi-tega vprašanja, pojasni prizadetim izkušenj, kaj bi bil najpraktičnejši izhod.

Gleda vprašanja članarine za članice, katerih može niso v klubu in članice ne delajo za plačo, je stavljen predlog, naj bo članarina zanje \$2.20 na leto. Toliko namreč bi plačevalce JSZ. Od tega bi šlo \$1 stranki in \$1.20 v konvenčni fond. Predlog sprejet.

Alesh predlaga, da se posoji Proletarju iz konvenčnega skladu odobi. Sprejet.

Prosvetna matica. — Tajnik Pogorelec poroča: V Prosvesni matici je letos včlanjenih 120 organizacij, to je, podpornih društev, pevskih in dramskih zborov ter klubov JSZ.

Za razdelitev med članstvo bo do dne izdan pamflet o pa-jevi encikliki in ob enem bo

Prosvetna matica razpečala med članstvo pridruženih dru-

štov več drugih knjig.

Od prošle do te seje je Pro- svetna matica bila na uslužu bodisi z igrami, vlogami itd. sledičem: John Kern za dram. druš. "Verovšek" v Collinwoodu; J. Koklič za dram. druš. "Soča" v Strabane, Pa.; Frances Vidrichovi za druš. št. 600 SNPJ. v Johnstownu, Pa.; Leo Milostnik za klub št. 235 JSZ, v Sheboyganu, Wis.; A. Sularj za klub št. 21 v Armi, Kans.; Ivani Kodre za društvo v West Allisu, Wis., in Fr.

Milwaukeeju, Sheboyganu,

A. Garden omenja boj, ki ga vrše liberalni elementi v Michiganu proti postavi, katera dolga registracijo tujerodcev.

Zakon ima policijske tendence in glavni namen onih, ki so ga v legislaturi porinili skozi, je provokiranje priseljencev. Stranska, da bi naša zveza, glasilo, posamezni funkcionarji ter napredna podporni društva storila v propagandi za razveljavljanje postave lahko več vsi. Eni domnevajo, da so tu di ta boj izrabili komunisti za svoje oglašanje in tem le še prilili ogenj na olje onim, ki so za čimstrožje postave te vrst. Mnogi naši ljudje nočejo sodelovati v boju zaraditega, ker bi le pomagali komuni-

stičnim frazarjem.

Sprejet je nasvet, da se sodelovali v Detroitu, o stališču naših ljudi z ozirom na propagando proti omenjeni postavi pouči, da se potem strnemo v toliko jačje gibanje za razveljavljanje postave.

Konec seje.

LETNE SEJE

Ta mesec se vrše letne seje, na katerih je važna točka poslovno volitev odbora.

Od odbora, posebno od tajnika, odvisi v marsikaterem slučaju, ali bo klub napredoval ali nazadoval. Vztrajen tajnik ali drugi odborniki klubu lahko planirajo delo v klubu in organizirajo agitacijo zanje tako, da so vse aktivnosti kluba uspešne.

Pridite na decembarske seje vsi. Nihče naj ne odklanja svoj delež odgovornosti za propape in napredek kluba. Nihče naj se ne brani sprejeti urada, ako je zanj sposoben, in vsak, ki ga sprejme, naj prevzame naloge z navdušenjem, pa bo svoje delo vršil gotovo z uspehom.

V razpravi izražajo nekateri mnenje, da bi bilo z agitatoričnega ozira zelo dobro, če se bi prihodnji zbor vršil v Milwaukeeju imamo en klub, ki lahko poda izjavo. V Clevelandu so trije in v Canonsburgu eden, toda v sosednih krajih je večje število klubov, kateri sodelujejo drug z drugim pod okriljem Pennsylvanske konference JSZ, ki lahko sodelujejo v razpravi.

Dalje je sprejet nasvet, da tajnik na bazi klubov, ki jih imamo, in številčnih članov v odborih JSZ, pripravi približen račun vožnjih stroškov, aka se bi zbor vršil v enemu ali drugemu omenjenih treh mest.

V razpravi izražajo nekateri mnenje, da bi bilo z agitatoričnega ozira zelo dobro, če se bi prihodnji zbor vršil v Milwaukeeju imamo en klub, ki lahko poda izjavo. V Clevelandu so trije in v Canonsburgu, a drugi naglašajo, da bi nedvomno socialistični agitaciji v Clevelandu koristilo, ačko bo zbor tam. Naš zbor bo enako uspešen tudi, ako se vrši v Milwaukeeju.

Joe Mrežar.

Slovenec izvoljen za sodnika v Moon Runu

Za mirovnega sodnika v Moon Runu je bil pri zadnjih volitvah izvoljen Slovenec Frank Troha ml.

tem pomagate rešiti situacijo. Zavedajmo se dejstva, da je baš v tej krizi politična akcija najnujnejši problem. Torej u-deležite se seje 6. dec.

Frank Cesen, tajnik; Joe Koršič, Frances Mezgec, Math Urbas, odborniki.

Socialistični glasovi na West Morelandu

Herminie, Pa. — Socialistični kandidati v okraju West Moreland, Pa., so dobili pri volitvah 3. nov. od 500 do 2,700 glasov. Frank Pitner jih je dobil 2,717 in John W. Slayton, ki je kandidiral v vrhovno sodišče, 2,384. Komunisti so dobili nekaj sto do 670 glasov.

V Herminiju jih je dobil A. W. Zornik, sin A. Zornika, 62 glasov, v vsem okraju pa 2,078. Kandidiral je za county surverjorja. Ostali socialistični kandidati so dobili v Hermeliniju od 30 in večinoma nad 50 glasov, komunisti pa 19.

Odstotek socialističnih glasov je zadovoljiv ter beleži znaten napredek. Bil pa bi veliko večji, ako bi mogli razmeram primerno ojačati socialistično organizacijo, da bi bila kas velikemu kampanjskemu delu.

Plače premogarjev tod okrog so od \$8 do \$15 na dva tedna. Mnogo je nezaposlenih. O prosperiteti ni pri nas ne duha ne slaha.—Poročevalec.

Silvestrov zabava v prid "Proletarca"

Chicago, Ill. — V nedeljo večer 29. nov. je blizu njegovega doma povozil avto sodruga John Korena. Popoldne je bil na koncertu "Save". Voznik, ki mu je vzel življenje, ni ustavil, nego je naglo odkuril, ne da bi ga kdo videl. Korena je teliko pobilo, da ni prišel več k zavesti in je kmalu umrl. Priči nikakih, kakor poroča "Daily News". Truplo so odpeljali v okrajno mrtvašnico, da o slučaju izreže svoje mnenje kornejjeva komisija. Živel je na 5520 S. Sayre Ave. Kadarski ni bilo dela v tovarni, kjer je bil uposlen, je čas navadno prebil pri rojaku Keglu v Willow Springsu.

Pokojni Koren je bil rojen 1. februarja 1881 v vasi Podgorje, okraj Koper na Primorskem.

V klub št. 1 JSZ. je pristopil 25. oktobra 1929. Bil je član tudi druš. "Narodni Vitez" št. 39 SNPJ. od januarja 1910. Klub št. 1 mu je položil h krsti venec rdečih rož v poslednji pozdrav.

John Koren je bil mirne narave. Rdeč je videl vesele ljudi in se zabaval z njimi. V Chicagu zapušča odraženo hčer.

V klubu št. 1 je pomagal posebno z razprodajanjem vstopnic. V pomenih je rad zagovarjal delavsko gibanje in agitiral. Časten mu spomin.

P. O.

Joe Koren v Chicagu smrt no ponesrečil

Chicago, Ill. — V nedeljo večer 29. nov. je blizu njegovega doma povozil avto sodruga John Korena. Popoldne je bil na koncertu "Save". Voznik, ki mu je vzel življenje, ni ustavil, nego je naglo odkuril, ne da bi ga kdo videl. Korena je teliko pobilo, da ni prišel več k zavesti in je kmalu umrl. Priči nikakih, kakor poroča "Daily News". Truplo so odpeljali v okrajno mrtvašnico, da o slučaju izreže svoje mnenje kornejjeva komisija. Živel je na 5520 S. Sayre Ave. Kadarski ni bilo dela v tovarni, kjer je bil uposlen, je čas navadno prebil pri rojaku Keglu v Willow Springsu.

Pokojni Koren je bil rojen 1. februarja 1881 v vasi Podgorje, okraj Koper na Primorskem.

V klub št. 1 JSZ. je pristopil 25. oktobra 1929. Bil je član tudi druš. "Narodni Vitez" št. 39 SNPJ. od januarja 1910. Klub št. 1 mu je položil h krsti venec rdečih rož v poslednji pozdrav.

John Koren je bil mirne narave. Rdeč je videl vesele ljudi in se zabaval z njimi. V Chicagu zapušča odraženo hčer

POLITIKA "BLUFANJA" V CLEVELANDSKI NASELBINI

Piše Anton Vičič

Ako pravimo političarjenje republikanske in demokratske stranke da blufajo, se vsi užajeni obračajo na narod z gesto, da netino prepriča in da smo pač taki ljudje, ki nasprotuje sami grdim.

Včasi, kadar nastanejo med njimi nesoglasja, pa sami priznavajo, da so blufarji. Oziroma, drug drugemu očitajo blufarstvo. Slovenci v Clevelandu so imeli zdaj priliko izvedeti, da jih demokrati in republikanski političarji vodijo za nos in da se slovenska dnevnika prekljata le radi tega, da blufata narod. To ne trdim jaz, nego demokrat Vehovec, bivši kandidat za koncilmane. Vehovec sicer ne pravi, da on blufa, toda kar počne, je pač tak a stvar, kateri se pravi blufanje, ker demokratska-republikanska politika sploh ne more biti nič drugega. Vehovec ne napolčen narod je dostopen blufanju.

Zdravilo, ki lahko odpravi "najbolj sramotno politiko" in duševno praznino, je socialistični tisk. Potrebno je, da se naši sodruži v Clevelandu resno in navdušeno lote agitacije za odpravo teh razmer pod parolo, "Proletarca v vsako hišo, kjer žive naši rojaki!"

Komedija z jug. četrtim žuljem"

Konzul Kolombatovič je s pomočjo svojih pobočnikov v nedeljo 29. nov. spet napolnil Ashland auditorij s podaniki, lakaji in radovednenci. Za udeležbo so agitirali po hišah med vsemi čikaškimi Jugoslovani.

Eni so prigovarjali posebno ženskam, da naj pridejo v narodnih nošah, katere jim bi prekrbili brezplačno. Vstopinja je bila 50c toda rezervirani sedži so bili dražji. Namen prireditve vseskozi je bil, praznovati "jugoslovensko ujedinjenje". Vodil je stvar konzul pod imenom Jugoslovenskega kluba. To priznava tudi "Am. Slovenec" z dne 28. nov., ki je agitiral za prireditve.

Župnik je sv. Štefana jo je izpred oltarja oglašal, med tem ko so starokraski klerikalci tako

"veseli" svobode, da so prošle volitve v skupščino bojkotirali.

Ker klerikalni "Slovenec" ni hotel siliti ljudi na volišče, mu je pošta podatnila posebne leta v vse tiste izvode Slovence, ki se ga pošilja po pošti. Ampak povrnila se v Ashland auditorij.

V programu so bili označeni slediči pevski zbori: "Slovan" iz Pullmana, "Adrija" (od sv. Štefana), zbor hrvatske elite "Zora", "Branko Radicevič", zbor Jugoslovenskega kluba, "Kardjordje" in "Sloboda".

Razen Kolombatoviča sta bila med govorniki dva druga konzula, brigadier-general Clinnin, župan Čermak in nekaj drugih. Čermak je apeliral na zapojljene delavce, da naj v prid brezposelnih prispevajo redno vsak mesec najmanj enodnevno plačo, da ne bo treba nikomur gladovati v Chicagu. Eden govornik je vzkljal živijo veličanstvu Aleksandru in velik del patriotov je ta vzkljal navdušeno ponovil. Odpolana je bila brzjavka v Beograd o sijajnem praznovanju v Chicagu, in običajno zagotovilo udanosti kralju Aleksandru.

Slovencev je bilo precej, večinoma cerkveni ljudje, pa tudi nekaj drugih, npr. R. J. Zagon, ki je bil član JSZ. in potem s hladnokrvnim prehaja-

ŽUPAN WALKER V NOVI VLOGI

Newyorski župan Jimmie Walker, ki je po profesijski odvetnik, se je pred par tedni javil za "pomočnega pravnika" v akciji za osvoboditev Thomasa Mooneyja iz ječe. V San Francisco je dosegel 24. nov., kjer ga je slovensko sprejet župan Angelo Rossi in kalifornijski governer Ralph. Da li je imel Walker s svojim posetom v Californiji resničen namen koristiti Mooneyjevi stavki, ju vprašanje. Mnogi domnevajo, da je to "senzacionalno" potek na njegovih administracij v New Yorku. Drugi smatrajo, da bi Mooney mogoče izpuščen na svobodo, "javno mnenje" pa naj bo pod visom, da je to "zaslužna", ne pa smaga "rdečarske" propagande. Na sliki spredaj na desni je Frank P. Walsh, glavni odvetnik Mooneyjevega obramebnega odbora, levo od njega je župan Walker.

vertnik, Pavel Berger, Fr. Pečnik, Fr. Vidmar, F. Pavlič, in trije slovenski duhovniki (mogoče je, da jih je bilo tudi več).

Veliko slavospeva je bil deležen list Daily News, ki oglaša "dobrodelenje" prireditve v svrhu, da si spet zgradi cirkulacijo med tujerodci, katera je letos in lani zelo padla.

V počast Kolombatoviču in županu Čermaku so vsi udeleženci na dani signal vstali. Priredba je bila otvorenja s krajev v ameriško himno, kateri so navzoči poslušali stope.

Razdeljene so bile kuverte z apelom, da naj navzoči kaj pravijo v nje za brezposerne.

Poročalec.

ta kot resolucija, ker so začetniki menda mislili, da je boljše, če se komunistična smrtna odsoda izvrši brez kupnikove medicine. Svojemu društvu se je vsled tega potrožil, in da se obzorje razčisti, so mu predlagali, da naj pozove Toneta Vičiča na debato. To pa je, debata! Ampak ne v Vičičem, je dejal Kupnik, kajti Vičič je "salesman"! Slab argument in ničev povrh. Dejil je, da bi rajše razkosal Silskoviča ali Petroviča, ki pa nimata z dotedno "resolucijo" ničesar in bi bilo neumno, če bi se kdo izmed njiju oziral na Rupnikove kaprice.

Sledil sem dopisom, v katerih so eni priporočali, da se poslje odpolnica v Rusijo. To mi je dalo idejo. Cem posiljati tja zastopnika, da bi brodil po Rusiji nekaj tednov in potem bi moral vseeno čitati knjige in članke o njiju, da nam bi mogel podati v listih poročilo? Ako mogoče, naj bi se zbral tolikšno vsoto, da pošljemo tja naše "komuniste" v nadi, da se bodo v sovjetski Uniji učili, kako se gradi SOCIALIZEM. V Zed. državah le govoričijo, zato ni čudno, če se sovjetska naselniška oblast najbolj boji tistih priselnikov, ki so "komunisti". Jugoslovanski "komunisti" v Zed. državah niso izjema, kar priznava tudi S. Zinič, bivši urednik "Radnika", ki je zdaj v Rusiji. Mnogi pridejo tja, začno delati pod novimi razmerami, oziroma pod težkimi razmerami, zato da s časoma napravijo boljše, pa se med tem bridko razočarajo in kdor more, se vrne nazaj v "Hooverjevo prosperitet".

Jaz sem mnenja, da ako bi šel priatelj Rupnik v Rusijo, bi bržkone postal član kategorije razočarancev, kakršne omenja Zinič. Veselje sestavljanja "resolucije" bi ga minilo. Če pa se ne bi razočaral, bi se v Rusiji vsaj naučil, kaj da pomeni gradnja socialistične družbe, ako se v Ameriki ne more.

Anton Vičič.

Naznanilo članstvu klubu

št. 49 JSZ

Collinwood, O. — Članstvo klubu št. 49 JSZ je vladljivo vabljen, da se polnočestivo udeleži seje v nedeljo 6. decembra v Slov. del. domu. Razen drugih važnih točk bodo na dnevnem redu volitve odbora za bodoče leto.

Dalje so prošeni oni, ki so dobili nabiralne pole v kampanjski fond soc. stranke, da jih nemudoma vrnejo tajniku, ker on je odgovoren zanje strankemu uradu. Vrnite jih ne glede ali so prazne ali polne. Kdor ne bo mogel priti na sejo, jih lahko vrne po pošti na spodaj označeni naslov.

Louis Zgonik, 723 E. 160th Street.

Waterloo Dry Cleaning Co. COLLINWOOD, O.

Frank Trebec,

lastnik
Cistimo, likramo in popravljamo mode in senčne oblike
15805 Waterloo Rd.
Tel. Kommo 1278

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročina: \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 540 Juneau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

"New Leader"

angliški socialistični tedenik.
Izhaja v New Yorku. Naročina: \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejeno angliški socialistični list v Ameriki. Množič slovenskih delavcev ga čita. Naročite si ga tudi vi. Naročniško sanj sprejema "Proletar".

Dokazi priateljstva

Waukegan, Ill. — Človek, ki deluje na političnem, gospodarskem ali kulturnem polju, si nakopije dostikrat mnogo nasprotnikov, ker so bodisi naščuvani, ali pa ne zapadejo koristi, kakršne takšne aktivnosti prinašajo. Eni nasprotujejo iz nevednosti ali pa iz gole brezbržnosti za delavsko gibanje.

Imamo pa tudi mnogo takih ljudi, ki odobravajo vsako prizadevanje, ki vodi k napredku in ki cenijo iskrene delavce. Enako kakor drugod so se naše aktivnosti razvijale v teh dveh naselbinah (Waukeganu—No. Chicagu). Treba je bilo preorati veliko ledine, polje je bilo rodovitno in je obrodilo bogate sadove. Ljudem, ki so se udejstvovali v delu za napredek naselbine, je bilo treba premagati veliko ovir in bodili so se v vztrajnosti, da niso omagali. Kakor v splošnem, velja to pravilo tudi v zakonskem življenju.

Podpisana sva prebila v naselbini 25 let zakonskega življenja. Po svojih močeh sveta pomagala pri dobrih akcijah na vseh poljih našega dela. Padla je marsikaka kritična beseda, kakor proti vsakemu, ki je aktiven. Včasi, ko se človeka loti nekaka utrujenost, se mu dozdeva, da je vzil vsem brez priateljev in da nič ne ceni njegovega dela. A temu ni tako. Midva sva se o tem uverila dne 7. nov. zvečer, ko so nama napravili sodruži, prijatelji in priateljice v Slov. domu surprise party oziroma "ohčet" k 25-letnici najnega zakonskega življenja. Ne le iz teh dveh naselbin, tudi iz Chicaga je prišla večja družba. Zagotavljava vse, da sva bila nad tem dokazom priateljstva prijetno presenečena in da tega večera ne bova pozabilna niti ne onih, ki so bili prisotni. Vsem izrekava iskreno zahvalo.

V nagovorih je bilo omenjeno delavsko gibanje. Čas, ki smo ga skozi leta porabili v njemu, je bil dobro zapravljen, le žal, da nismo jačji. V tej krizi delavci uvidevajo, da jim pomoč ne pride od nikogar, ako si jo ne izvojujejo sami.

Kako izdelate pristni grozdniki sok vam pove knjiga

"KLETARSTVO"
SPISAL

Bohuslav Skalicky.

(S 85. slikami.)

Najboljši opis in navodila kako ravnati z grozdjem.

Cena \$1.75.

Naroči se v

KNJIGARNI PROLETARCA

3639 W. 26th STREET,
CHICAGO, ILL.

In kakor doslej, bomo delali tudi v bodoče za boljše življenske razmere v delavskem smislu.

John in Anna Mahnich.

Zahvala "Zarje"

Cleveland, O. — Odbor pevskega zborja "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ, izreka zahvalo številnim udeležencem, ki so prišli na slavnost petnajstletnice zborja na Zahvalni dan 26. novembra, dalje sodelovali z zboroma "Jadran" in "Vojan", trgovcem, - profesionalcem in drugim, ki so naklonili oglase za knjižico, katero je "Zarja" izdala ob tej priliki. Uršuli Semrov in Josephini Spendl iz Detroita na pevski nastop na koncertu, gdje Helen Krainc iz Detroita za njeno plesno predvajanje in sploh vsem, ki so nam naklonili sodelovanje.

Uspeh jubilejnega koncerta nam je v dokaz, da so simpatije našega ljudevna na strani tega zborja kakor so bile. Kot v prošlosti, tako bo "Zarja" v bodoče skrbela, da bo povračevala s čimboljšimi sporedi na svojih koncertih ter gojila kulturno delo v delavskem smislu.

Odbor "Zarje".

Nam je v dokaz, da so simpatije našega ljudevna na strani tega zborja kakor so bile. Kot v prošlosti, tako bo "Zarja" v bodoče skrbela, da bo povračevala s čimboljšimi sporedi na svojih koncertih ter gojila kulturno delo v delavskem smislu.

Tajnica odseka je Frances Bregar ml.

Leo Bregar, 584 Jersey Ave., Akron, O.

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.

V uradu od 1 do 6. popoldne,
v torek, četrtek in petek od
1. pop. do 8. zvečer.
Tel., LAWNDALE 4872.

V FRANCES WILLARD BOLNISNICI
od 9. do 10. dopoldan ob terkih,
četrtek in sobotah.

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

**Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00.**

**Ustanavljajte nova društva.
Deset članov(ie) je treba na novo društvo. Naslov na list in za tajništvo je:**

**2657 S. LAWNDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.**

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

**ANTON F. ZAGAR,
lastnik.**

**1724 S Sheridan Rd.,
No. Chicago, Ill.**

Tel. 5524.
Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh in naše pekarni.

VAŠA VLOGA

V TEJ BANKI DOKAZUJE

DAZNATE TREZNO SO-DITI.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

CHICAGO, ILL.

SORODNIKOM V STAREM KRAJU

pošljite za Božič

"AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR"

pošljatev izvršimo mi

PROLETAREC

List za interes delavskega ljudstva.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.—

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznej do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Telephone: Rockwell 2864.

546

Raketirstvo na račun bednih brezposelnih

Komisija, ki preiskuje graft v newyorkškem mestu, je dognala, da je plačevala demokratska mestna uprava "podporo" mnogim majlom političarjem, dasi imajo svoje hiše, vloge v bankah in razne druge dohodek. V 15 slučajih je ugotovila, da sta dobivala v takih družinah "brezposelnostno" podporo celo po dva člana. Devetnajst ljudi je dobivalo "podporo", katerih regularni dohodki znašajo od \$50 do \$59 na teden, kar v teh časih več kot zadostuje za dostojno preživljjanje družine. Komisija je dognala še hujše slučaje. Npr., 16 demokratskih malih političarjev je dobivalo brezposelnostno podporo iz mestne blagajne, dasi znašajo njihovi redni dohodki nad \$70 na teden.

Vsled požrešnosti graftarjev stotine res revnih družin v New Yorku ne dobiva nikake podpore. Komisija, ki je ta zločinstva dognala, je dejstva sporočila javnosti in legislaturi, a brezvestnim gospodarjem mestnih financ se ne bo ničesar zgodilo.

Delaven department

Izmed vseh oddelkov Hooverjeve administracije je delavski department največje gnezdo reakcije. Največ svoje agilnosti posveča šikanirjanju tujerodecev in lovu na onimi priseljenci, ki so prišli sem brez dovoljenja. Tak delavski department delavstvu prav nič ne košti. Službo, katero vrši, bi veliko bolj pristojala kakemu policijskemu oddelku, toda ker je to nalogo prevzel delavski department, je zdaj celo justični oddelek jako malo zaposlen.

Briga za onemogle

V Illinoisu je bila imenovana državna komisija za študiranje položaja med ostarelimi delavci. Zakonodaja ji je dala na razpolago \$25.000. Jasno je, da večina poslanec s to preiskavo ni imela namena koristiti starim in onemoglim delavcem, nego le zavlačevati vprašanje pretrevo, da ga posebna komisija študira, in ko bo prizapljena, bo podano poročilo. Stari delavci med tem lahko čakajo, a preje ne podležejo pod težko težkih razmer.

Nezaposlenost v Evropi

Z jesenskimi meseci se običajno začne ujavljati v vseh državah vplivi sezone, ki zelo povečajo nezaposlenost na zimo. V tem oziru se je pislavščevanje prilečo že meseca junija. Naslednje številke označujejo težavn počitaj po povprečju v mesecu juliju ali avgustu. Stivilo nezaposlenih je tedaj znašalo v:

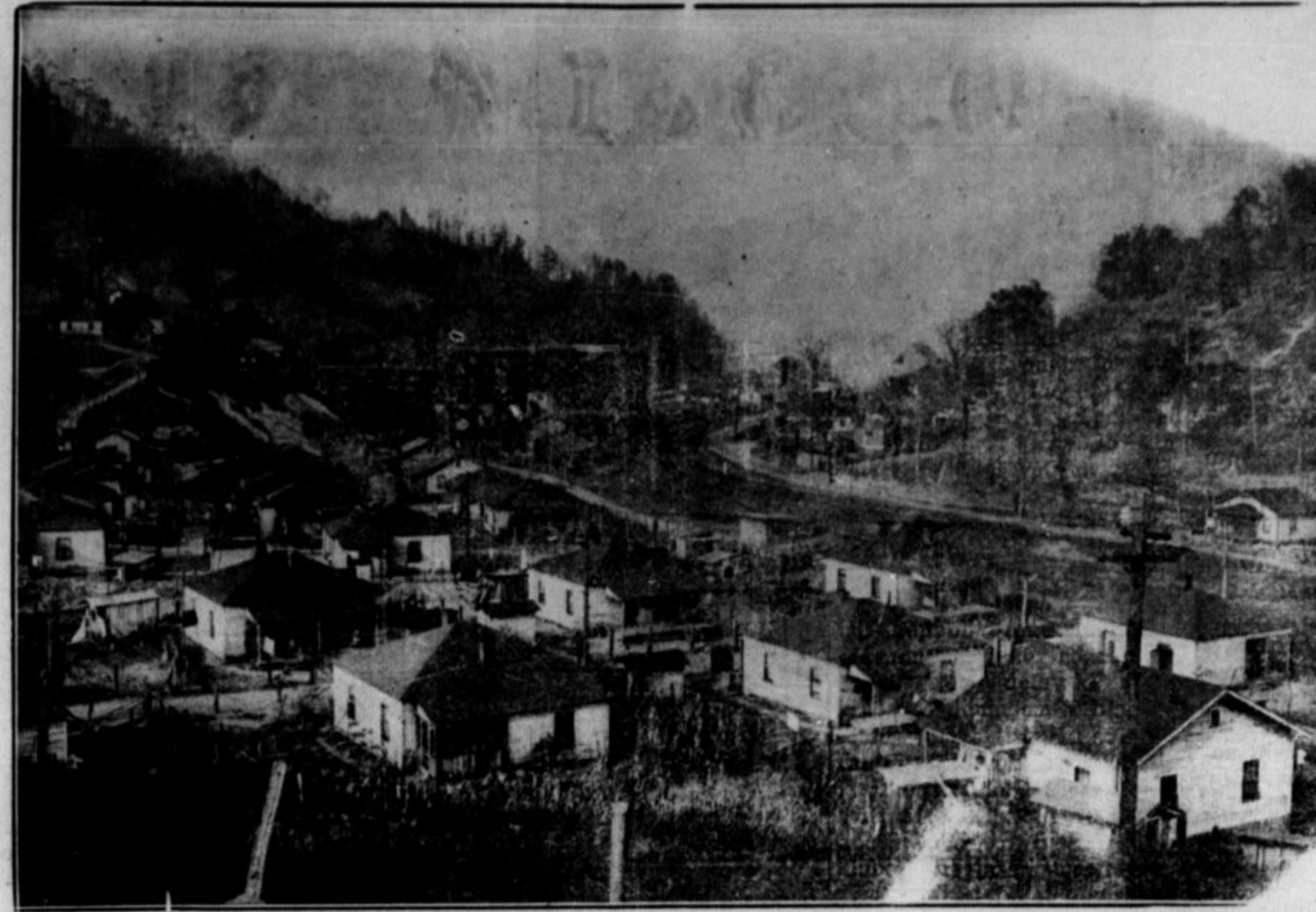
	1930	1931
Nemčiji	2,882,500	4,104,000
Avstriji	156,124	196,321
Vel. Britaniji	2,119,648	2,813,163
Italiji	399,604	723,009
Poljski	244,224	332,832
Cehoslovaški	77,309	210,908
Belgiji	63,782	176,162
Franciji	11,214	53,673

Isto tendenco imamo tudi v važnejših izvenevropskih državah. Izjemno je samo Japonska. Tu je število nezaposlenih ostalo konstantno nekaj nad 390,000.

V resnic pa je število nezaposlenih v vseh teh državah še večje, ker so navedeni v statistikah nekaterih držav samo oni, ki so prejeli podpore za nezaposlene, v drugih pa samo oni, ki so se zglašili pri delavskih uradih IGB.

To poročilo povznamo po mariborski "D.P." O nezaposlenosti v Jugoslaviji ne piše, ker cenzura hoče, da se s tem ne bega prebivalstva. Jugoslovanski listi lahko in celo morajo pisati o zniževanju plač v drugih deželah in o slabih razmerah drugod, situacijo doma pa morajo opisovati le v optimističnem slogu.

PREMOGARSKA KEMPA V HARLAN COUNTY, KENTUCKY

Na sliki je premogarsko selišče, znano Wallins Creek, v Harlan County, država Kentucky. V tem revirju so se pomladji tega leta in tudi že v prejšnjem letu premogarji uprli neznosnemu izkriščanju. Tu in tam so se pojavile protestne stavke. Kompanijski birci so proti rudarijem rabilo silo. V spopadih s premogarji 5. maja t. l. v Evertsu je bilo nekaj ubitih, vsled česar je okrajna oblast, ki je pod kontrolo kompanije, teroristične metode še bolj povečala. Več premogarjev je čistožila umora. Izvedla je mnogo aretacij in žrtve držala v zaporu brez obravnave. Sodniki in odvetniki v tem kraju so zelo "pobožni". Pravijo, da so člani unij samo rdečkarji, ki so zoper Boga in posvetno državo. Ako bi bilo v Harlanskem okraju kaj pravice, bi serif in državni pravnik privreda pred poroto kompanij ske provokatorje in oblastnike, ne pa rudarje.

PRISILJEN PATRIOTIZEM JE SLABA POLITIKA

"Izvleček iz okrožnice vsem srezkim in krajevnim akcijskim odborom"

Jugoslovanska vlada je hotela svetu dokazati, da ima za seboj ogromno večino prebivalstva. Razpisala je volitve in na dan volitev naj se razobesijo na javnih in privatnih poslopijih državna zastava. Tozadnje naj bi izdali pozive župani posameznih občin. Važno je pa, da se odredi razobesjenje zastav le v onih krajih, kjer je pričakovati vsaj primernega odziva od strani lastnikov poslopij, sicer je izobesjenje zastav bolje opustiti.

I. Na dan pred volitvami in na dan volitev naj se razobesijo na javnih in privatnih poslopijih državna zastava. Tozadnje naj bi izdali pozive župani posameznih občin. Važno je pa, da se odredi razobesjenje zastav le v onih krajih, kjer je pričakovati vsaj primernega odziva od strani lastnikov poslopij, sicer je izobesjenje zastav bolje opustiti.

VII. Vsi avtobusi rednih prog naj bodo že par dni pred volitvami opremljeni z agitacijskimi napis. Te agitacijske napise bo dostavil centralni agitacijski odbor posameznim avtobusnim podjetnikom. Dolžnost sreskih in krajevnih akcijskih odborov pa je, da nadzirajo, da so vsi avtobusi opremljeni z omenjenimi napisi. Vse nedostatke javite takoj akcijskemu odboru.

VIII. Centralni akcijski odbor je povabil preko zvezne trgovskega gremijev trgovcev, da okrasijo svoje izložbe s primernimi napisi. Posamezni akcijski odbori naj imajo točno evidenco onih, ki se temu vabijo ne bodo odzvali, da bomo v bodoče vedeli, koga naj podpre država.

IX. Skrbite za to, da bodo vsi volilci brez izjeme opozornjeni na to, da se bo vršila stroga evidenca o tem, kdo se je volil. Udeležil in kdo ne.

III. Na predvečer volitev naj se organizira na kar največ krajih zažiganje kresov, če je vreme količaj ugodno. Za tozadnje navodila naprosite župane.

IV. Na dan volitev naj bi ob gotovih urah posebni kurirji s trompetami razglaševali po večjih krajih dotedanjo volilno udeležbo.

V. Organizacijo naj prevzamejo gasilci, Sokoli, stanovske organizacije itd. Če bo vreme količaj ugodno na dan pred volitvami in na dan volitev, bodo krožili nad številnimi kraji naše domovine aeroplani in sipali letake.

VI. Zlasti skozi vasi naj se na dan volitev pogosto vožijo avtomobili in okrašeni koleksarji in naj razmetavajo letake k pozivom na volitev. Najmanj, kar je vsak sreski akcijski odbor dolžan storiti, pa je, da si priskrbi tovoren avtomobil, ga okrasi z zelenjem in državnimi zastavami, ter opremi s primernimi napisi, da na ta tovor ni avtomobil sprav močno grupo živahnih agitatorjev in jih opremi z zadostnim številom

žavnih pravnikov ga je dolžil umora in zahteval zanj smrtno kazeno. Obravnava proti ostalim obtožencem se je pričela 23. nov. na sodišču v Mount Sterlingu. Obrambo vodi General defense, za nekatere obtožence pa odvetniki U. M. W. of A.—Na obravnavi so advokati državnega pravnika prilegli vprašanje "komunizma", "boljševizma", "rdečkarstva", I. W. W., socializem in druga strašila, da bi z njimi zbegali porotnike. General Defense, s katero sodeluje socialistična stranka, ima z obrambno akcijo na sodišču velike stroške. V svojem prizadevanju, da resi obtožence premogarje pred rabljini in zaporom, je vredna podpora ameriškega delavca. Ako bi bilo v Harlanskem okraju kaj pravice, bi serif in državni pravnik privreda pred poroto kompanij ske provokatorje in oblastnike, ne pa rudarje.

žavnih letakov. Na dan volitev naj tak avtomobil ves dan kroži po vsem srezu in se ustavlja za kratke čas v vsaki vasi.

VII. Vsi avtobusi rednih prog naj bodo že par dni pred volitvami opremljeni z agitacijskimi napisi. Te agitacijske napise bo dostavil centralni agitacijski odbor posameznim avtobusnim podjetnikom. Dolžnost sreskih in krajevnih akcijskih odborov pa je, da nadzirajo, da so vsi avtobusi opremljeni z omenjenimi napisi. Vse nedostatke javite takoj akcijskemu odboru.

VIII. Centralni akcijski odbor je povabil preko zvezne trgovskega gremijev trgovcev, da okrasijo svoje izložbe s primernimi napisi. Posamezni akcijski odbori naj imajo točno evidenco onih, ki se temu vabijo ne bodo odzvali, da bomo v bodoče vedeli, koga naj podpre država.

IX. Skrbite za to, da bodo vsi volilci brez izjeme opozornjeni na to, da se bo vršila stroga evidenca o tem, kdo se je volil. Udeležil in kdo ne.

III. Na predvečer volitev naj se organizira na kar največ krajih zažiganje kresov, če je vreme količaj ugodno. Za tozadnje navodila naprosite župane.

IV. Na dan volitev naj bi ob gotovih urah posebni kurirji s trompetami razglaševali po večjih krajih dotedanjo volilno udeležbo.

V. Organizacijo naj prevzamejo gasilci, Sokoli, stanovske organizacije itd. Če bo vreme količaj ugodno na dan pred volitvami in na dan volitev, bodo krožili nad številnimi kraji naše domovine aeroplani in sipali letake.

VI. Zlasti skozi vasi naj se na dan volitev pogosto vožijo avtomobili in okrašeni koleksarji in naj razmetavajo letake k pozivom na volitev. Najmanj, kar je vsak sreski akcijski odbor dolžan storiti, pa je, da si priskrbi tovoren avtomobil, ga okrasi z zelenjem in državnimi zastavami, ter opremi s primernimi napisi, da na ta tovor ni avtomobil sprav močno grupo živahnih agitatorjev in jih opremi z zadostnim številom

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Dr. Drag. Lončar označuje čas, v katerem se so rodili početki delavskega gibanja tako:

Delavsko gibanje v Avstriji obče in na Slovenskem posebej ni moglo imeti precej iz početka jasnih ciljev pred seboj in se je več ali manj naslanjalo na obstoječe politične stranke. Ker je prevladoval nemški značaj, se je oklepalo delavstvo liberalnega meščanstva, upajoč, da se z njegovo pomočjo obrani reakciji in si izvojuje nekatere splošne zahteve, ki so bile lastne tudi liberalnemu meščanstvu. Ni pa hotelo biti delavstvo le privesen nemški liberalni stranki, kar izprevidimo iz tega, da je bilo l. 1871 pripravljeno podpirati ministrstvo Hohenwartovo, ako se izvede splošna in direktna volilna pravica brez reakcijarnih dodatkov. V tem mislu se izjavili tedanj delavski voditelji Most, Oberwinder, Scheu in drugi. Toda delavstvo je kmalu spoznalo, da se ne more zanašati ne na liberalno in ne na konzervativno pomoč ter je očiščeno po notranjih krizah pologomu dospevalo do svoje osamosvojivite... Tudi po Slovenskem se je delavstvo sprva oklepalo deloma liberalnih Schulze-Delitzschevih načel, pri čemer so nemški in slovenski izobraženci skušali pridobiti si delavstvo zase, deloma pa je pologom prodiral socijalistična zavest, ki se je kazala v mednarodni organizaciji strogovno organiziranega proletarijata.

Zanimiva je iz te dobe brošura Vekoslava Raiča, ki je v Trstu 6. junija 1869 osnoval delavsko društvo "Cbelia" z gesлом "Marljivo". V tej brošuri z naslovom: "Potrebe delavcev društva za Slovence v Trstu (Trst 1869)", se odkriva spor med Schulze-Delitzschevimi načelom samopomoči in Lassallovo teorijo o državni pomoči. Raič piše: Ako si hočete delavci pomagati, si morajo tudi oni ustanoviti kapital, ki bo služil njim v korist. Za zloženi denar bi se kupoval potrební življe na debelo, s čimer bi se marsikdaj prihranil, in naraščajoči kapital bi se mogel pologom uporabljati za dobitčanosna podjetja. Društvo bi obenem podpiralo svoje udele v bolezni ali v kaki drugi nesreči in skrbelo za njih izobražbo s časopisi, knjigami, s solami za otroke, s predavanji itd. Državno pomoč je treba zavrnati, ker bi bila podpora pičla, država bi zatevrala gospodarstvo in nadzorstvo, kar bi skodovalo delavski samostojnosti, produktivnosti bi padala, ker bi se delavstvo zanašalo na državo in postajalo leno, in končno, od koder bi zadolžena država jemala denar.

Poučno je premotivati v posameznih delželah razvojne faze duhovnega življenja delavskega razreda. V Angliji je delavstvo po razpadu Chartizma do l. 1900 živilo le v težnji: z gospodarsko samopomočjo se dvigniti v civilizirani razred. Ročdeleški tkalci in njih zadružniški zistem, mogočen razmah zadržušnjaščega sploh, Trades-union in njih pomen na delavstvo... res prav čudovito razvijanje delavske sposobnosti in delavske moči, vendar brez vsakega političnega vpliva! Anglija se je mogočno razvila v kapitalističnega orjaka, ki je prezobzirno vodil izkoristevalec dela po celem prostranem svetu. L. 1903 so angleški delavci ustanovili Labour-party, in se politično orientirali. Nemško delavstvo v Nemčiji pa se je od Lassallovinih časov (kot smo na kratko očitali), pečalo s politiko, in šele proti koncu minulega stoletja se je začelo nagibati h "ekonomizmu". L. 1892 je strakin zbor nemške socialistične demokracije pod vtimom mogočno se razvijajočega konzumno-zadružnega gibanja, izglasoval "zadružništvo" priznavajočo resolucijo. Nikdar pa ni smatralo nemško delavstvo za edino resilno sredstvo ne "kooperativu", pa tudi ne "sindikalizmu". Borba med pristaši "državne pomoči za zadružne" in onimi, ki so živelji z gesлом "samopomoči", je nehalo razviniti delavske duhovje, ki so spoznali, da "dr

O JUBILEJNEM KONCERTU "ZARJE" V CLEVELANDU

Na Zahvalni dan v četrtek 26. nov. je prišlo številno občinstvo v Slov. nar. dom v Clevelandu na koncert pevskega zobra "Zarja" (odsek kluba št. 27 JSZ.), ki je bil ob enem slavnost 15-letnici tega zobra.

"Zarja" je postala znana ne le tukajnjemu občinstvu nego vsem ameriškim Slovencem vsled svojega velikega napredka in pa vsled bogatih, dobro izvajanih sporedov na svojih koncertih. In končno, postala je znana tudi z druge strani - vselbo, ki je nastal radi ločitve večje skupine, ki je hoteela vzeti s sabo vse, kar je bila "Zarja" od svojega postanka, njeni imen in imovino - vse, razen njeno delavsko znamko! Sledil je boj, najtragičnejše poglavje v zgodovini tega slovitega zobra, ki je odmeval po vseh naselbinah.

Pravica in vztrajnost sta zmagali. Bitka je bila težka - in treba priznati, nasprotnik dobro pripravljen in močan. Izgledalo je že, da "Zarja", kakršno smo toliko let poznali, propade. Pa ni. Ko sem sledil točkom na odrnu, sem si predstavil v mislih ne le te, ki so nastopili v sporedu nego tudi vse one, ki niso bili na odrnu: Vse tiste, ki so vojevali bitko za ohranitev klubove "Zarje" in zmagali v nji.

Program je otvoril Joseph Skuk s kratkim nagovorom, v katerem je pojasnil razpodelbo sporeda. Za njim je nastopal Joseph Jauch, stari clevelandski ionir, ki je razlagal postanek "Zarje" ter njen razvoj in imenoval tudi več njenih najaktivnejših delavcev. Na lanci Zahvalni dan je Jauch za svoj govor žel silovit demonstrativni aplavz. Letos je preaval, zato njegova izvajanja niso bila sprejeta enako navdušeno. Stevilna avdijenca je hotela čuti, kakšen bo "Zarjin" koncert - kako bo izvajan dobro leto po ločitvi takozvane razkolniške skupine. Jauch bi storil boljše, ako bi svoj govor tudi letos podal oratorsko in povedal občinstvu v ognju navdušenja, da je "Zarja" izvršila 15 let svojega dela z uspehom, in da bo z njim nadaljeva še z večjim zamahom v bodoče - neglede na krize, kajti delavski pevski zbor je v tolikšni naselbi neizogiven. Naj ga mlačneži hočejo ali ne, potreben je in bo ostal.

Prva koncertna točka je bila venec Vodnikovih pesmi (uglasbil Foerster). Pel jih je mešan zbor "Zarje" s spremjevanjem orkestra. Mične skladbe, dobro podane. Ob zaključku koncerta je mešan zbor "Zarje" podal arijo iz Gounodovega "Fausta", v kateri so bili solisti W. Lazar, J. Short, J. Trebec, in Valeria Wess. Zbor kakor solisti so težko načelo dobro izvršili. Moški zbor

Angela Siskovich je v tem naštu pokazala, da je v nji zelo dobra igralska moč.

Ta igra je bila zadnja točka v sporedu "Zarjinega" jubilejnega koncerta, ki je bil skoraj popolnoma preoboren. Zvečer na zabavi je ostala velika družba, ki se je zabavala v najboljšem razpoloženju.

Za uspehe, ki jih je dosegla "Zarja" v svojih 15. letih, ne gre zasluga le pevcom in pevkam, nego vsem onim članom ter članicam kluba št. 27 ter priateljem, ki so delali v pripravah za priredbe, prodajali vstopnice, nabirali oglase, delali v kuhinji in pri "bari" - kajti brez take podpore nasi pevski zbori ne bi mogli eksistirati. Pevci in pevke so včasih deležni pohvale in simpatija tudi rož. Omenjeni delavci pa ne enega ne drugega. Toda delajo iz ljubezni, največkrat skriti v splošnem veselju, ali pa v — poparjenosti. Vsem v zboru in vsem izven zobra, ki so delali za njegovo razvoj, gre lavorika ob 15-letnici "Zarje".

Ne le oni, ki so zdaj pri "Zarji", nego tudi tisti, kateri niso več v njenih vrstah, imajo svoj del zasluge zanje. "Vse priznanje mrtvim, ki so v življenju storili, kar je bila njihova dolžnost", je nekoč zapisal nekdo v eni jubilejniških stenilk "Proletarca". In je dodal: "Priznanje pa tudi živim mrljcem za tisto, kar so storili, dokler so bili živi ljudje."

Razkol v "Zarji" ji kot pevskemu zboru ni koristil. Koristil pa je klub, št. 27; kajti mladost in dvoreznost je vlekla za seboj v mrtvilo tudi klub. Danes je spet življenje v njemu! Načela so zopet dobila svojo polno veljavlo. Iz dobrilnih skušenj se lahko uče, da je toleranca lepa reč in POTREBNA. Je pa škodljivo popuščati v toliku, da trpi načelost, kajti posledice vedno plačajo oni, ki so PREPUSTI-JIVI v napačnem času.

Bilo mi je žal onih, ki so sodelovali v "Zarji" toliko let, a jih ob njeni 15-letnici ni bilo na odrnu. Uverjen sem, da s svojim nepremišljenim korakom pred dobrim letom dni sebi niso koristili ne glasbeni umetnosti, niti kulturi, ne naročevemu samoponosu, škodovali pa so zboru kot takemu.

Sovraštvo radi razdora v "Zarji" je med prizadetimi še vedno zelo razplamteno in vse kaže, da bo tlelo in tudi plamelo dalje. Ne trdim, da so na eni strani samo mehki ljudje, angeli, pripravljeni podati roko v spravo, na drugi pa nemirljivi vrati. Tudi na tej strani so bile napake. Toda dejstvo ostane, da je razkol povzročila struja, ki je danes zunaj "Zarje". V boju proti klubu in "Zarji" ni bila izbirčna. Med seboj ima ne dobre pevce, nego tudi ljudi, ki imajo sposobnosti za boj. Žal, da so jih porabili v napačnem boju.

Uverjen sem, da ima "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ, še veliko BODOČNOST. Njeni voditelji pa naj ne prezrejo dejstva, da more biti zbor delavskih ljudi, ki goje v njemu DELAVSKO IDEOLOGIJO. To pa je v clevelandski naselbini bilo mnogo let premalo. Sele spor v zboru in drugi spori so preokrenili stvari na bolje.

Se nekaj. Zborovodja "Zarje" je že nad deset let Ivan Ivanuš, ki je doslej izmed slovenskih pevovodij pokazal največ. "Zarja" se je razvila v pravvrsten zbor pod njegovim vodstvom. Komponiral je več stvari zanje in uglasbil opero "Turjaška Rozamunda". Vodi

V

je

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Novi Rim! Pred Pierrovimi očmi je zopet vzplamtel naslov njegove knjige in ga je zabil v nove sanje. Preživel je svojo knjigo, kakor je bil prej preživel svoje življenje. V navdušenosti jo je bil spisal in svoje nabrane beležke je bil porabil, kakor je naneslo. Same od sebe je prišla razdelitev v tri dele: Preteklost, sedanjost, bodočnost.

Preteklost je bila čudovita zgodovina pravtvega krščanstva, počasnega razvoja, ki je iz tega krščanstva napravil sedanje katoličanstvo. Pričala je, da se skriva za vsakim verskim razvojem gospodarsko vprašanje, da ni večno zlo nič družega kakor večni boj revezev in bogatinov. Pri Židih je izbruhnil takoj po končnem nomadskem življenu, takoj po osvojitvi Kanaana in po postanku lastnine razrednji boj. Rodili so se bogatini in revezzi; iz tega je nastalo socialno vprašanje. Nepričakovano se je izvršil prehod, novi položaj se je takoj hitro slabšal, da so revezzi, ki so se še spominjali na zlate čase nomadstva, dvojno trpeli na zahtevali pomoči. Vse do Jezusa niso bili preroki nič družega kakor uporniki, ki so vstajali iz bede ljudstva, tožili o njegovem trpljenju in prekinili bogatine, napovedujoči jim vse mogoče zlo kot kazen za njih krvitost in krutost. Sam Jezus je le zadnji teh upornikov; on nastopa kakor utelešena zahteva po pravicah revezev. Preroki, sami socialisti in anarhisti, so pridigli socialno enakost; če svet ni več pravičen, se mora razdejati. Tudi Jezus prinaša nesrečnikom gnuš do bogastva. Ves njegov nauk je žuganje bogastvu, posesti, in če se smatra nebesko kraljestvo, ki ga obljubuje, za mir in bratstvo na tej zemlji, se je treba le vrniti v zlato dobo pastirskega življenu, k sanjam o krščanski občini, kakor so jo navidezno uresničili Jezusovi učenci. V prvih treh stoletjih je bila vsaka cerkev komunističen pozkus, prava zadružna, v kateri so vsi člani vse razun ženskih skupno posedovali. Apologeti in prvi cerkveni očetje postavljajo skupnost za zakon. Takrat je bilo krščanstvo le vera siromašnih in preprostih, demokratizem in socializem, ki se je bojval zoper rimske družbe. In ko se je ta, nagnita od denarja, zrušila, so to katastrofo bolj od viharnega naskoka barbarov in bolj od tajnega in tihega dela kristjanov povzročili ažja, trhle banke, finančni polom. Na dnu vseh dogodkov je denarno vprašanje. Vnovič se je to dokazalo, ko je krščanstvo po razlagi sodelovanja zgodovinskih, socialnih in človeških razmer končno zmagovalo in bilo razglašeno za državno vero. Da si popolnoma zagotovi zmago, se je moralno postaviti na stran bogatih in močnih; in videti je treba, s kakšnimi zvitimi in premetnimi sofizmi prihajajo cerkveni očetje nazadnje do tega, da spoznajo v evangeliu obrambo lastnine. Za krščanstvo je bila to najnaj politična potreba; le za to ceno je iz njega mogel postati katolicizem — univerzalna vera. Od tega časa raste in se dviga močni stroj boljševikov kot sredstvo osvojevanja in vladanja; na vrhu so mogočni, bogatini, ki so dolžni deliti z revezzi, pa ne store tega; spodaj so revezzi, delavci, naučeni vdanosti in pokorščine, katerim pa je zato obljubljeno bodoče kraljestvo, božanska, večna odskodnina. Cudovit spomenik je to, ki je preživel stoletja; vse na njem je zgrajeno na obljudbi drugega sveta, na neutolažljivem hrepenuju po nesmrtnosti in pravičnosti, ki izjeda človeka.

Pierre je dopolnil prvi del svoje knjige, to zgodovino preteklosti, s širokopotezno študijo katoličanstva do sedanosti. Najprej je bil sveti Peter. Neveden, nepokojen duh; s posmočjo ženištva čina je dosegel v Rim in uresničil starodavno preročanstvo, ki je bilo Kapitolu obljubovalo večnost. Potem so prihajali prvi papeži, enostavni načelniki pogrebnih družev. Nato se je pričelo počasno dviganje vsemogočnega papeštvja. Bilo je v večnem osvojevalnem boju z vsem svetom in se je neprenehoma trudilo, da uresniči svoje sanje o svetovnem gospodstvu. V srednjem veku, ko so vladali veliki papeži, je trenutek mislilo, da je doseglo svoj smoter, vrhovno vladilo nad narodi. Ali ni iskati absolutne resnice pri papežu, ki bi il pontifex in kralj sveta obenem, ki bi vladal duše in telesa ljudi kakor sam Bog, čigar namestnik je? Ta neizmerna, ali vseskozi logična častilečnost, se je bila izpolnila v Avgustu, cesarju in vrhovnemu duhovniku, gospodaru sveta. Da, vnovič in vnovič iz razvalin starega Rima vstajajoča, slavna podoba Avgusta se je dotaknila papežev. Avgustova krije vrela v njihovih žilah. Ali ob polomu rimskega cesarstva se je moč razdelila; papeštvje je moralno cesarstvu prepustiti svetovno vladu in si je pridržalo le pravico, da ga mazili po nalogu božjem. Ljudstvo je božja last. Papež je dajal ljudstvo v božjem imenu cesarju in ga je lahko vzel nazaj. To je bila neomejena moč in prrokletje je bilo njen strašno orožje; to je bilo vrhovno gospodstvo, ki je krčilo papeštvu pot do resnične in končne osvojitve kraljestva. Večni boj med cesarjem

in papežem se je bojeval za ljudstvo, ki sta ga odrekla drug drugemu, za pasivno množico preprostih in trpečih, za velikega mutca, čigar neozdravljive bolezni izdaja le od časa do časa zamolko godnjanje. Njemu v prid so z njim ravnili kakor z otrokom. Ali cerkev je dejansko podpirala civilizacijo, storila je človeštvu mnogo uslug in darovala je bogate miloščine. Stare sanje o krščanski občini so se vedno vračale, vsaj v samostanah: Tretjina nabranih bogastev je bila namenjena bogočastju, tretjina duhovnikom, tretjina pa revezem. Ali se ni življenje s tem napravilo enostavnejše? Ali se ni vernikom omogočil obstanek, če so se odrekli zemeljskim zakladom, pa pričakovali nezaslišane, nebeske radosti? Dajte nam torej vso zemljo! Vsa bogastva tega sveta razdelimo na tri dele in tedaj boste videli, kakšna zlata doba zavlada, kako bodo vsi vdani in pokorni!

Potem je Pierre pokazal, kako so ob koncu srednjega veka, v dobi njegove vsemogočnosti, začule papeštvu največje nevarnosti. Renesansa z razkošjem in s svojo naravnim izprijetostjo, s svojo prekipevajočo življensko silo, ki je podrla iz večne, dolgo zanjevanje in kakor na smrt obležale narave, ga je malone potegnila s seboj. Še bolj grozeče je bilo prebjeganje ljudstva, velikega mutca, čigar jezik se je hotel osvoboditi. Reformacija je izbruhnila kakor protest razuma in pravičnosti; kakor opomin nerazumljenih evangelijev resnic. Da se reši Rim in da ne izgine popolnoma, je bilo treba surove inkvizicijske obrambe, počasnega, trdovratnega dela tridentinskega koncila, ki je okrepčalo dogmo in utrdilo svetovno moč. Takrat je stopilo papeštvu v dva stoletja miru in je ostalo v senci; kajti krepke, absolutne monarhije, ki so si Evropo razdelile, so ga lahko pogrešale. Nič več niso trepetale pred njevom, tedaj že neškodljivim prokletstvom in priznavale so papeže le še za ceremonijske nojnje, katerim so bile izročene gotove ritualnosti. Med lastniki ljudstva se je bilo premaknilo ravnotežje; kralji so pač ohranili božje ljudstvo, ali papež se je moral omejiti, da je enkrat za vselej registriral to dario; v vladanje držav se ni smel ob nobeni priliki več vmešavati. Nikdar ni bil Rim bolj oddaljen od urešenja svojih starodavnih sanj o svetovnem vladu. In ko je potem izbruhnila francoska revolucija, je bilo misliti, da ubije razglasitev človečanskih pravic papeštvu, varuha božanskega prava, ki mu ga je bil Bog podelil nad narodi. Kakšen strah je bil tedaj zares v Vatikanu, kakšen srd, kako obupno se je branil ideje svobode, te nove vere oproščenega razuma, tega človeštva, ki je zopet postal samo svoj gospodar! Bila je na videnja rešitev dolgega boja, ki sta ga vodila cesar in papež za posedovanje ljudstva. Cesar je izginil, in ljudstvo, ki ga je poslej lahko odstavljal, se je hotelo izmuzniti tudi papežu. Bila je nepričakovana rešitev in bilo je, kakor da se mora razrušiti vse starodavno ogrodje katoličanstva.

S tem je Pierre končal prvi del svoje knjige. Zaključil je, upozarjajoč vprito sedanje katoličanstva, v katerem se izraža triumf bogatih in mogočnih, na pravtvo krščanstvo. Jezus je bil prisel, da razdene rimske družbe v imenu siromašnih in preprostih. Ali ni katolički Rim po stoletjih nanovo zgradil to družbo s svojo denarno in očitno politiko? Kakšna žalostna ironija, če se po osemnajstih stoletjih evangelija lahko konstatira, da je svet vsled špekulacije, trhlih bank, finančnih polomov, vsled strašne krvitosti, ko se valja nekoliko ljudi lahko v bogastvu, v tem ko umira na tisoče njihovih bratov od lakote, zopet pred propadom! Vse reševalno delo bi se moralo pričeti prav od začetka. Pierre je izrekel te strašne reči z blagimi, nad vse umiljenimi, tako nadepolnimi besedami, da so izgubile svojo revolucionarno nevarnost. Sicer pa nikjer ni napadal dogme. Njegova knjiga v sentimentalni obliki od ljubezni do bližnjega prepojena pesnitve ni bila nič drugačka kakor apostolski klic.

Potem je prišel drugi del: Sedanjost, študija obstoječe katoličke družbe. Tukaj je Pierre načital v strašni sliki bedo revezev, bedo velikega mesta. Poznal je je; njegovo srce je kravavelo od nje, kajti dotaknil se je bil njenih zastrupljenih ran. Krivčnost se ne da več prenašati, dobrodejstvo je brezmočno, trpljenje tako veliko, da je umrlo v srcu ljudstva vsako upanje. Ali ni monstrana igra, ki jo je krščanstvo kazalo svetu, pomagala ubiti vero med ljudstvom? Njegove grozote so ga pokvarile, napolnile s sovraštvom in s hrepnenjem po maščevanju. Tako po tej sliki preperele, razpadajoče družbe je Pierre zopet pričel z zgodovino francoske revolucije. Ideja svobode je vila človeštva neskončno upanje. Ko je prišlo meščanstvo, velika liberalna stranka, do moči, se je namenilo, da osreči ves svet. Ali izkušnja stoletja kaže, da ni podarila svoboda razdovedovanju nič več sreče. Na političnem polju se širi razočaranje. Gotovo je na vsak način: Če tudi pravi tretji stan, odkar je prišel do gospodstva, da je zadovoljen — četrti stan, delavstvo, trpi še vedno in zahteva še vedno svojo pravico. Rekli so delavcem, da so svobodni, vsilili so jim politično enakost; ali to so le varljivi darovi, zakaj slekjoprej imajo le svobodo, da lahko umirajo od lakote. Od tod izvirajo vse socialistične zahteve; odslej nastopa strašni problem dela in kapitala, čigar rešitev grozi sedanji družbi z uničenjenjem.

(Dalje prihodnjic.)

SEDEM DNI V REŠILNEM ČOLNU NA MORJU

Blizu panamskega obrežja se je pred par tedni potopil parnik Baden-Baden. Pot mož je utenilo, enajst pa se jih je rešilo v čoln, s katerim so se igrali valovi sedem dni, predno ga je opazil pilot nekega aeroplana za panameriški promet. Ta je o nesreči obvestil ameriški parnički Swan. Mošto v čolnu je bilo ob času druge rešitve že do smrti izmučeno. Na sliki na levu so rešeni mornarji, na desni na vrhu je kapitan potopljenega parnika Baden-Baden, ki se je istotako vkral z mornarji v rešilni čoln, toda je po drugi rešitvi nevarno zbolel, in spodaj na desni je kapitan ameriškega parnika, kateri jih je otel smrti v valovih.

KNJIŽEVNI VESTNIK**Nove knjige**

Ameriški družinski koledar, letnik 1932. Osemnajsti letnik.

O tem koledarju čitateljem tega lista ni potrebno mnogo reči, ker ga dobro poznajo. Ta letnik se odlikuje med drugim po ilustracijah, katere soglašajo z leposlovnim in drugim gradivom. Tehnika je dobra in vsebine različna. Sploh je ta koledar za naše razmere velik književni uspeh.

Knjige Cankarjeve družbe za leto 1932 so sledče:

1.) **Koledar Cankarjeve družbe za leto 1932.** S so delovanjem odbora C. D. ga je uredil Talpa. Med sotrudniki so zastopani Seliškar, Cer-

kvenik, Golouh, Vl. Klemenčič, Arh, Kozar, Iv. Vuk, Cesarec, Ivanuša, Tuma, Golmajer, Kranjc, Galogaža in drugi. Koledar je bogato ilustriran.

2.) **Orači. Povest.** Spisal Angelo Cerkvenik.

3.) **Po solnčni Spaniji.** Spisal Martin Anderson Nexö.

4.) **Zver se je prebudila.** Spisal Liam O'Flaherty.

Vse te štiri knjige stanejo \$1.10. Dobi se jih v knjigarni Proletarca.

Papeževa enciklika raztrga- na. Po angleškem viru James Oneal-a, priredil Ivan Molek. Ta knjižica je VIII. zvezek knjižnice Prosvetne matice. Izdana je za članstvo društva, ki so v Prosvetni matici. Knjiga

je ponatis iz Prosvete. Cena za posamezen izvod je 25c. Dobi se v knjigarni "Proletarca".

PRIREDBE PODPOR- NIH IN DRUGIH DRUŠTEV

DECEMBER.

WAUKEGAN, ILL. — Dramski odsek SND, vprizori igro "Lepa Vida" v korist Cítalnice SND. v nedeljo 13. dec. v Slov. nar. domu.

WAUKEGAN, ILL. — Angleška igra dram. odseka SND. v nedeljo 10. jan. v Slov. nar. domu.

WAUKEGAN, ILL. — Predstava dram. odseka SND. v nedeljo 10. aprila v Slov. nar. domu.

CLEVELAND, O. — V soboto 2. marca prireditve kluba št. 1 v dvorani SNPJ. Varijetni spored izvaja angleški odsek kluba.

APRIL. — **CHICAGO, ILL.** — V nedeljo 24. aprila koncert "Save" v dvorani SNPJ.

CLEVELAND, O. — V nedeljo 10. aprila koncert "Zarje".

MILWAUKEE, WIS. — Prvomajska pravljaca klubu št. 37 JSZ v nedeljo 1. maja v S. S. Turn dvorani:

CLEVELAND, O. — Dne 1. maja prvomajska slavnost v Slov. nar. domu.

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporeda datumo svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

"**Prav rad priznam, da je vaš izmed jugoslovenskih res najboljši koledar. Vaša cena za tako knjigo ni pretirana *****"

Gornje je iz pisma znanega rojaka, ki ima v literaturi veliko znanje.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

je knjiga, ki med Jugoslovani v Ameriki v publikacijah te vrste nima primere. Ako si Am. druž. koledarja letnik 1932 še niste naročili, storite to čimprej.

ZA VEČJA NAROČILAZNATEN POPUST

Pri razpečavanju koledarja si brezposelnih nekaj centov lahko prislužijo. Posvetujte se s tajniki klubov ali društev, kateri so naročili koledar, ali pa pišite za informacije upravnemu.

BOGATA VSEBINA. LEPE ILUSTRACIJE. KNJIGA, KI JE VREDNA SVOJEGA SLOVESA.

STANE VEZANA V PLATNO \$1. NASLOVITE:

PROLETAREC, 3639 W. 26th ST. CHICAGO, ILL.

Vrednost železnic

Vrednost ameriških železnic je cenjena na 24 milijard dolarjev. Vzlic temu mnogi maghatje jamrajo, da niso nič vredne, ker ne prinašajo več takoj ogromnih profitov kakor nekoč.

Priredbe klubov**J. S. Z. in drugih soc. organizacij**

DECEMBER.

MILWAUKEE, WIS. — Domača zabava kluba št. 37 JSZ v soboto 12. decembra v S. S. Turn Hall.

BRIDGEPORT, O. — Zborovanje vzhodnoameriške konference v nedeljo 20. decembra v društveni dvorani Boydsville.

CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1 v Lawndale Masonic Temple.

JANUAR.

CHICAGO, ILL. — V soboto 1. januarja velika maskarada soc. organizacij okraja Cook v Ashland auditoriju.

</

Spartakove beležke

Governer LaFollette je v svojem proglašu pred par dnevi orisal svoja priporočila državnemu postavodajcu, ki prične z izrednim zasedanjem ta meseč.

Za delavstvo ne samo v Wisconsinu, temveč širom Unije, je potrebno, da pazno zasleduje potek teh razprav, in to iz dveh razlogov. Prvič, ker se bo sedaj vršil ljut boj med zastopniki delavstva, to je socialisti na eni in med buržoazijo, ki se deli v dva tabora, konservativce in progresivce, na drugi strani. Drugič pa, ker bodo progresivni poslanci (LaFolletteva stranka) primorani pokazati pravo barvo, oziroma kako daleč je ta gospoda pripravljeni zastopati interese ljudstva in voditi boj proti interesom vladajočih.

Governer zahteva v svoji poslanici drastične ukrepe proti brezposelnosti, za omiljenje iste in obenem za uspešno pomoci brezposelnim.

Poslanica ne odgovarja socialističnim idealom, toda vzhodno temu so socialisti pripravljeni sodelovati za udejstvovanje teh postav, ker se zavedajo, da je to vse, kar je za sedaj mogoče doseči.

Predvsem zahteva governer zvišanje dohodninskega davka in sicer stopnjema, na ta način, da plačajo osebe, ki imajo do 3000 dolarjev dohodkov letno, najmanjši dohodninski davek in potem razmeroma več. Socialistom sorazmerje med zelo visokimi in razmeroma nizkimi dohodki ne ugaja, ker bi nameravana postava obteževala predvsem osebe z manjšimi dohodki, manj pa bogate sloje z velikimi dohodki.

Nadalje se zahteva v poslani postavni osemurni delovnik za dve leti; socialisti zahtevajo stalno postavo v tem oziru.

Governerjev načrt postave, ki bi določevala podporo za brezposelne, uključuje točko, po kateri naj bi se ukrepe o takih postavah popolnoma opustilo, ako IZJAVIJO delodajalcem, da bodo sami, to je posamezne družbe, skrbeli za tako zavarovanje.

Socialisti svarijo pred takim korakom, ker bi to nudilo delodajalcem priliko to vprašanje popolnoma zatrepi. Gledete tega imajo seveda zelo tehtne uroke in sicer:

Na zbrojanju delodajalcev pred par leti se je o tej zadevi razpravljalo, toda ničesar ukenilo; zbrani delodajalci, zastopniki največjih družb te države, so sicer odobrili nekak načrt, toda podvzeli niso tedaj in ne kasneje niti najmanjšega koraka za izvajanje tega načrta. Ako državna postavoda ne storii konkretnih korakov v tem oziru in prepusti reševanje tega problema še nadalje iniciativi poedinih tovarnarjev, bo stvar ostala za vedno nerešena, ali pa se bo to izvršilo tako, da bodo končno DELAVCI SAMI plačevali za tako zavarovanje.

Zaradi tega zahtevajo socialisti, da legislatura to zadevi reši enkrat za vselej in določi ter sprejme tozadnevne postave, ki bodo delodajalce primorale k prispevanju soražernih pristojbin, ker odgovorni za brezposelnost so edino delodajalci sami in nikakor ne delavstvo, zato naj tudi oni sami nosijo to breme.

Razredno zavedni proleta-

riat pa mora v teh bojih razumevati sledenje: To, kar se bo vršilo v Madisonu sedaj, bo samo predigra resničnih bojev med delom in kapitalom. Vsed nezaostoste moči v tej postavodi so delavski zastopniki primorani sodelovati s stranko, ki je pri volji storiti vsaj nekaj za delavstvo in ljudske interese v splošnem. Ta boj bo delavstvo v splošnem šele naučil, da si mora priboriti večino v vsaki postavodaji, aka hoče doseči nekaj temeljitega in voditi boj za odpravo obstoječega sistema in vladajočih raz-

Anna Nathan v Philadelphia, starca 21 let, (na desni vrhu sliko), je umorila svoje tri otroke (dva na levi in eden na desni spodaj na tej sliki) in potem tudi sebi končala življenje. Na sliki v sredini je njen mož Charles, ki je že dolgo brez dela. Star je 32 let. Dan pred to tragedijo mu je že na zagrožila, da bo napravila konec tripljenju nujnih otrok in sobi, če ne dobi on dela ali vsaj pomoč. Nato sta se prepričala, kar se dogaja v tisočih družinah brezposelnih. Naslednji dan ni bilo nič drugače, in sledila je drama, posledica brezposelnosti in lakote.

O poteku tega boja v Madisonu se bo še poročalo.

Kadar rev. Trunku manjka argumentov, ko je v stiski in se hoče izogniti stvarne razprave, napiše navadno—he-he-he; uređnik tukajšnjega lističa pa privleče na dan svojega pomožnega urednika—Ceneta... da zmoži hlače neprijetnemu nasprotniku.

Zatekanje k podlostim in umazanemu natolcavanju je glavna lastnost mr. Ceneta, kar pa pač popolnoma ujemata z njegovim značajem.

V predzadnji številki svojega lističa bi moral odgovoriti na dopis, priobčen pod rubriko "Buržavna dobrodelnost", toda namesto tega je stopil v akcijo mr. Cene, kot ponavadi.

Predvsem skuša svojim 200 naročnikom povedati, da je Spartak upal na prsto vožnjo v Rusijo.

On se pač zaveda, da njegovi naročniki ne čitajo drugih časopisov, ker bi drugače vedeli, da je zadevo glede odposlanja v Rusijo sprožil nekog drugi in da je bil Spartakist, ki je svetoval, naj se sestavi tozadnji odbor v Chicago, in to izmed vodilnih sodržev v članovih glav. odbora SNP; in nadalje, da je Spartak sam javno svetoval, da se posreže sodruga Joško Ovna, ter njega imenoval kot najprimernejšo osebo za to nalogo. Da je Cene s tem natolcevjem grdo lagal, mu pač ne bo škodovalo na ugledu pri njegovih pristaših.

Spartak bo skrbel za lastne stroške, ako bo hotel potovati v delavsko republiko, to si naj mr. Cene zapomni.

Tragedija v avtomobilski nezgodbi

Moon Run, Pa. — V pondeljek 26. oktobra sem dobila iz Milwaukeeja, Wis., brzojavko: "Anton met with accident on Friday. Still unconscious. Not expected to live."

Tako sem vedela, da se to tudi mojega brata. Odpravim se nemudoma na pot v nadir, da ga še dobim pri življenju.

S kolodvora v Milwaukeeju najamem taxi. Mojih občutkov na tej poti mi ni mogeče opisati. Ta strašna negotovost.

Prišedši pred bratom domiščem z očmi rož pred vratmi. Ni jih. Žarek upanja me prešine. Po svidenju s svakinjo mi vsa obupana pojasmni, da je Tony zjutraj zaspal. Videl njo v tugi, sem se skušala napraviti močno, da jo bodrim v težki urki.

Nezgodbi je tudi njo pobilo po glavi in životu, in istoj junega 12-letnega sinčka, ki je dobil veliko ranč na glavi. Le-6-letna hčerka Berta je ostala nepoškodovana.

Kot so mi pozneje pojasnili so šli 23. okt. zvečer obiskat družino Vačič. Ko so se okrog 11. ure pripravljali proti domu, se jim je Mr. Vačič ponudil, da jih odpelje s svojim avtom do par blokov oddaljene stanovanja. Na križišču

bližu doma je zadel v njih velik z vso silo drveč avto, ki je še po koliziji zletel sunkoma 140 korakov na bližnji vrt. Brata Antonia je vrglo na cestni tlak tako nesrečno, da si je prebil lobanjo, dočim drugi niso dobili ravno nevarnih poškodb. Odpeljani so bili takoj v bolnišnico. Druge so za silo obvezali, da so se lahko vrnili domov, brata pa so pridržali. Preminul je, ne da bi se še kaj zavedel. Domu je bil iz Sela št. 18, občina Žiri, podomača Lovretov. Bil je zelo priljubljen med tamkajšnjimi rojaki, kar je pričal tudi velik pogreb ter izredno mnogo vencev in prihranke.

Razen sorodnikov so se poslovili od njega mnogobrojni prijatelji ter društveniki SNP in JPZS. Pevci so peli žalostinke. Pogreb se je izvršil pod vodstvom Fr. Ermencu. Prišel je tudi njegov prijatelj Chas. Jurkovič iz Chicaga, ki je takoj vprašal za cvetilcarje. Nekdo mu je dejal, da se mu nista truditi, kajti njegov pokojni prijatelj je zadost obdan s kupom cvetja. A on je vztrajal: "Rdečih rož mu hčem dati v zadnji pozdrav."

Moja ločitev od nesrečne svakine je bila težka. Ostala sem v Milwaukeeju teden dni.

Nazaj grede sem se v Chicagu oglašila na povabilo pri družini Chas. Jurkoviča. Tamen poset mi je bil zelo v olajšavo. Razkazovali so mi zanimivosti, katerih v Chicagu ne manjka. Iz Chicaga sem odnesla le prijetne spomine, četudi sem nekje nekot brala, da je to najgršje mesto na svetu. Morda sem jaz dobila drugačen vtis, ker so me največ vodili le po takih krajinah mesta, kjer je "hiša na hiši, pa še ena gor viš".

Rada bi ostala v Chicagu še naslednji dan, da bi čula predavanje Anne P. Krasne, ali vedela sem, da me doma težko pritakajo. Upam, da jo bom imela priliko slišati še tu na Moon Runu.

Vsem, ki so bili na usluži družini ponesrečnega brata, izrekam Zahvalo, istotako onim, ki so meni izkazali gostoljubnost. Ako koga izmed njih keči daj zaneset pot v ta kraj gorate Penne, naj nikar ne pozabi oglašati se pri nas.

Frances Mahovne.

Zunanji gosti na "Zarjini nem" koncertu

Cleveland, O. — Na jubilejnem koncertu "Zarje" (odsek kluba št. 27 JSZ) dne 26. novembra v avtoriju Slov. nar. doma smo videli mnogo udeležencev iz bližnjih naselbin pa tudi iz drugih držav. Članstvo klubov JSZ je bilo častno zastopano.

Med udeleženci je bilo veliko tudi rojenih Slovencev, pa tudi naračačja ni manjkalo.

Iz Pennsylvanije sta prišla John Terčelj (Strabane) in Lesjak iz Sygana. Iz Detroita je prišla skupina okrog 15 oseb, izmed katerih so tri sodelovali v programu, namreč Uršula Šemrov in Josephine Spendal, ki sta zapeli v duetu dve pesmi, in Helen Krainc, ki je predvajala akrobatski plez.

Razen teh sem videl John Šemrov, Mrs. Krainc, Antonia Jurco s soprogo in več drugih

iz Detroita, ki so večinoma člani klubov št. 114 in eni tudi v pevskem zboru "Svoboda". Iz Chicaga sta prišla Frank Začetnik in njegova soprona, gosti iz bližnjih naselbin pa so bili še bolj številni. "Zarjani" in člani klubov št. 27 so bili vseh zelo veseli, kar je pokazala zabava zvečer v spodnji dvorani. Vladovalo je res prijetljivo razpoloženje in nihče se ni dolgočasil.

Zal, da je polnočna ura tako kmalu prišla.

Poročevalec.

Verstva v New Yorku

V New Yorku je glasom ljudskega štetja iz leta 1930 nad 2,580,000 protestantov, 2,362,000 katoličjanov, 111,000 pravoslavnih, in 1,875,000 židov.

Dvainpetdeseta konvenci-ja stavbinskih in poso-

jih društev

(Konec).

V Chicagu je skoro 75% prebivalstva, ki nima nikakega pojma o varnosti vlaganja denarja v stavbinskih in posojilnih društvih, in zato bi bilo potrebno, da društva z agitacijo v časopisu seznanijo prebivalstvo, kje lahko bolj varno in obrestonosnejše vlagajo svoje prihranke.

Na konvenciji je bil tudi g. H. M. Bodfish od Building & Loan Institute of Illinois, Chapter 64 of United States League.

Poročal je o delovanju U. S. lige, in o pažnji njenih zastopnikov v kongresu, da ne sprejme stavbinskim društvom kvarljivih zakonov, kar je stalo ligi v zadnjem letu nekaj nad tri tisoč dolarjev. Wall Street in veliki bankirji pritisajo na kongres, da dežela obdavči stavbinska in posojilna društva na ta način kot privatne banke, toda ligini zastopniki so to uspešno preprečili.

Prof. J. Pugh od American Saving Building & Loan Institute, Chapter 64, je apeliral na delegate in tajnike, da se vpišejo v ta chapter in se seznanijo s knjigovodstvom, poslovanjem in drugih potrebnih rečeh, ki bodo v večjo korist društva in delničarjem in je naglašal, da bi morala stavbinska in posojilna društva ravno tako oglašati v lokalnih listih v dobrih in slabih časih, kot drug business, ker le iz obrazbo ljudstva bo mogoč večji napredok in večja varnost vlagateljev. Temu priporočilu je sledil g. Sidney J. Kecik, tajnik prej omenjenega Instituta s povabilom, da se stavbinska in posojilna društva okraja Cook v celoti organizirajo in skupno oglašajo v raznih listih in se poslužujejo tudi radija v način.

G. Joseph J. Janda, predsednik češko-slovenske lige je pred daljšim poročilo, tičoče se okraja Cook, ravno tako sta poročala o njih delovanju g. John Cekala o delu med Poljaki in g. John Kuchinskem o delu med Litvinci.

Zadnji dan zasedanja so bili podani razni računi, rezolucije in priporočila kot tudi določitev kraja prihodnje konvencije.

V novi odbor lige so bili izvoljeni: Frank O. Schneider Kankakee, predsednik; R. McConachie, Sparta, prvi podpredsednik; Nicholas Johnson, Batavia, drugi podpreds.; Albert Niedbalski, Chicago, tretji podpreds.; William Raddatz, Chicago, četrти podpreds.; W. B. Whitlock, Springfield, tajnik; O. W. Walkup, Galesburg, blagajnik.

Naj omenim, da je mesto Peoria, ki leži ob rekiji Illinois in ima zelo lepo logo, drugo največje mesto v državi Illinois in da šteje nad 100 tisoč prebivalcev. Pred prohibicijo je bilo tu jasno živahnino. Mesto je tedaj slovelo kot centralni žitni trg in pa radi velikih tovarij za kuhanje žganja.

K zaključku naj še omenim, da je imelo Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo ob sklepu računov dne 30. septembra t. l. \$388,316.82 imovine in da je bila 52. serija delnic izdana 2. oktobra. 53. serija pa bo izdana v soboto, 2. januarja 1932. —Joseph Steblay.

Zaključek priča je, da je prijetje "Proletarca" so določeno. Pristopite v krog naših dopisnikov ter sotrudnikov tudi vi.

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

To broaden your knowledge of the Socialist and Labor movement, read

The New Leader

OFFICIAL ORGAN, S. P.

7 East 15th Street,

NEW YORK CITY, N. Y.

One year \$2, half year \$1, three months 75c.

The C. P. L. A. and Socialists

It is something of a calamity that the Conference for Progressive Labor Action has created the situation so hostile to the Socialist party that Socialists are obliged either to resign from it, or to compel it to reverse its stand. The C. P. L. A. had a good idea which was to unite workers in a progressive drive for more and better organization. Its present slogan, however, is not "workers of the world unite", but "come ye out and be ye separate"—to quote one of its official statements. This is the slogan of a religious sect intent on saving souls not on getting things done. At all times members of the C. P. L. A. would have been welcome in the Socialist party with a chance to tell us how to make it better. Instead, the leaders of this small group have drifted to an unsound position of mere criticism based on a vague philosophy and inadequate program. Temperamentally these men seek some hazy half-way point between Socialism and Communism.

All this is too bad because the organization promised better things. It has not been successful on the industrial field as I had hoped in breaking the apathy and discouragement of the workers, but in some places the C. P. L. A. or rather certain members of it, have done valiant and useful work. Men like A. J. Muste are men with whom one would like to work. That's why it is such a pity that the C. P. L. A. by its political pronouncements to which is to weak to give effect on the political field except by way of criticism, should become a source of division rather than of unification.

—Norman Thomas.

Awaken Johnstown!

Where were

A Jugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Jugoslav Federation, S. P.

Proletar

NO. 1264.

Published Weekly at 3639 W. 26th St

CHICAGO, ILL., DECEMBER 3, 1931.

Telephone: Rockwell 2864.

VOL. XXVI

The Socialist's Duty

The special drive for charity does to help relieve the starving has one important feature that is interesting. Those who listen in on the radio appeals will detect a note of panic and fear. There is no attempt to market the pollyanna stuff of the past year but a frank presentation of the stark realism of unemployment. The panic is due to knowledge that the alms gatherers face a huge emergency and the fear arises from apprehension that the jobless millions may get out of hand during the winter months and disturb the sleep of those who stand for "order and liberty".

The whole city is being combed in a house-to-house canvass and we presume that this is being done in other cities. Socialists here and there have discussed their duty in relation to the drive and it appears to us that our duty is clear. For this problem in the mass the exploiting classes and their retainers are responsible. They have fought unemployment insurance and have supported charity doles as a method of relief. Let them pay for the method which they favor.

At the same time there are few Socialists who do not face a duty within the party and, in some cases, among their relatives. There are members and relatives in distress who require help and our first duty is to those who have fought the good fight against capitalism and its damnable fruits. The social pit in which millions of the workers are thrust is not of our digging and we would wipe it out if we had the power. In fact, aside from helping our own we need financial resources to fight the capitalism that has brought on this hell and that is a duty that we should not neglect.

We would not prevent the charity doles from gathering alms, but let those who believe in this thing pay for it. We have our own workers to help and the big job of fighting capitalism itself and to the extent that we deprive ourselves of the resources to carry on the fight to that extent will we neglect the best interests of the jobless workers and the whole working class as well.

—The New Leader.

The British Election in Perspective

When the votes and the electoral system in the recent British election are examined, it is found that the defeat of the Labor party is more nominal than actual. It is actual in the sense that the party loses most of its seats in the house of commons, the number being cut down below 60, whereas it was 265 at the time of the dissolution. But it is largely nominal when the number of members to which its vote entitles it, is considered.

The party polled, 6,614,527 votes. The total vote cast by all parties was 21,222,576. The Labor party vote, therefore, was slightly less than one-third of the total.

The total number of seats in the house of commons is 615. One-third of that number is 205. If the Labor party had the number to which its vote entitles it, it would have approximately 200 seats. This would be a loss of only 65 seats. Under the electoral system in use, however, it lost over 200 seats. That's a pretty good argument for proportional representation.—Milwaukee Leader.

Why Not Remedy This Condition?

George Klein hurled a brick through a bank window, then walked to the police station and asked to be arrested. He was unable to find work and his family is existing on charity.

No, this didn't happen on the Fiji islands, it happened in Rockford. Incidents similar to this are of daily occurrence, in all parts of the country. And we can't help reminding you that this is in the richest land in the civilized world. Did you ever ask yourself what is the matter with you that you are as silent as the grave in the presence of such a disgraceful state of affairs?

—The Labor News.

Extended Public Ownership

After 38 years of satisfactory experience with a municipal electric plant, the city of Jamestown, N. Y., with a population of 45,155, has purchased a competing private plant and will now supply all electricity for the community. The new acquisition is to be paid for out of a surplus accumulated by the old plant and from current earnings, thus avoiding any additional taxation.

—The World Tomorrow.

SEARCHLIGHT

By
DONALD
J.
LOTRICH

People are sometime inclined to say that so and so has become a good leader, with a broad knowledge of Socialism. However sincere the remarks may be it is merely flattery, for, most of us who have been in the movement during the many trying years of the past can gauge our knowledge with the experiences. We look not so much to words of praise although that too is needed but more upon the achievements. And each new day brings us new lessons to study and new problems to unravel. I would be inclined to cast fear for any of our people who would step into the order just to head the banner for, such individuals would lack the practical lessons which can be gotten only in experience. The man who is able to stand by the principle day in and day out, in all kinds of weather, fair and stormy, learns as he progresses along the path to a workers commonwealth. The trouble is that too many weaken along the way. Overanxiety or lack of will power have played havoc with many of the supposed to be brilliant minds.

Those of us who have had a fair schooling thru our educational system naturally feel that we might be expected to know something. How slight our knowledge really is no one would believe. In preparing for the recent debate in Detroit my colleague and I have had to dig into history to uncover heaps of evidence for the arguments and for our craniums. What is still more important our opponents claimed to have learned a great lesson from the battle of words, and the audience swallowed every phrase with zeal. That was a real schooling for all of us and we hope to have many, many more such classes.

A delightful program was rendered by singing society Sava division of club No. 1 JSF last Sunday, Nov. 29. A splendid attendance was present. Many came just in sympathy to the work of our club against the attempts of the Jugoslav Consul to gain the favoritism of the Jugoslav people for the Jugoslav dictatorship. The hall was well filled with human beings who applauded lustily to the renditions. Mr. Jacob Muha, the instructor, has worked strenuously thru seven months with the singers for this performance and he deserves recognition for his determined efforts. Visitors from Milwaukee and Waukegan were present.

In another month we will be joining again at a New Year Celebration by our club at the Lawndale Masonic Temple. Two days later we expect to participate in the big mask ball sponsored by the Forward Association the net proceeds of which will go to the Cook County Socialist Party.

Joseph Ovn presided at last Friday's meeting of club No. 1 JSF and after the regular business was done away with in a hurry we heard Comrades Rudolph Skala of Waukegan and Anton Gorden of Chicago tell us both sides of the question of Cooperative Stores and the active participation of Socialists in the Cooperative movement. Many good points were brought out by both speakers. A social followed.

The sixth congressional district has two speakers slated for their open forum during December. On the ninth Wm. Seed will speak on "Courts and Labor Legislation, and on the sixteenth Earl Borden will have as his subject, "Whither American Intelligentsia"? They hold their Forum at 2653 Washington Blvd. at 7:30 P. M. Everybody is welcome.

Another current report wants to put Mexico in bad light with the people. The agrarian laws do not completely satisfy some Americans. Mexico has become another Russia to some of them, so they want to scatter all the hostile publicity they can. But what is hard to understand is why our Americans don't apply the same remedies they prescribe for foreigners in the U. S. Here they tell them if you don't like it the way it is go back to your native land. That's what the Mexicans should tell the Americans. The laws of Mexico have some consideration for the workers unlike most of the laws of this country and that is what makes the Americans worry.

We learn now that half of the millionaires are millionaires no longer.

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Comrade Joseph Snoy of those whom we seldom see present were comrades Mary Aucin and Joseph Omerza. Out-of-town visitors were Vincent Pink, Jack Novak, Anton Zagor and Rudolf Skala, all from Waukegan. After a short business session comrades Gorden and Skala debated on the question of "Should Socialists participate in the Co-operative movement". A social followed which lasted till about midnight.

In Milwaukee, Wis., branch No. 37 JSF will sponsor a social and dance on Saturday December 12 at the South Side Turn Hall. At present, members of this branch are busy campaigning for the Spring elections.

They will have a Socialist candidate for alderman in the fifth ward. In the meanwhile a good time is assured at their social. Everybody welcome!

A committee of Pioneer Lodge No. 559 SNPJ, Chicago, is busily arranging for a campaign dance to be held on Saturday, December 12, at the SNPJ Hall. A real treat awaits their many patrons on that night. Services of a popular orchestra has been secured and plenty refreshments provided. Admission will be 10c.

Socialist clubs may be few and far between and the membership small, nevertheless, they are capable, because of the organization to secure a fair representation of voters at the polls. Were we able to turn every present voter into a party member the Socialist would capture all offices within a half dozen years. So comrades we must work side by side to bring the voters in touch with our organization now. We can look to New York City, Reading, Bridgeport, Conn., and Milwaukee for instructions.

Logical

"May I ask you how old you are?" said the vacationist to the old villager.

"I be just a hundred."

"Really? Well, I doubt if you'll see another hundred years," said the other, trying to make conversation.

"Well, I don't know so much about that," was the ready response. "I be stronger now than when I started on the first hundred."

—Capper's Weekly.

Socialism in Action

Over 30,000,000 people in the United States are attending some form of School and more than \$3,000,000,000 annually are required to pay the bills, points out Statistician Foster of the department of the interior.

Most of this education is a part of the vast program of Socialism now being conducted in the United States.

—The World Tomorrow.

Emergency Measure

The college student had failed to pass a very important examination. Wishing to break the news gently to his parents, he sent the following wire to his elder brother.

"Have failed to pass exam. Prepare father."

The brother replied: "Father prepared. Prepare yourself."

—Answers.

THE NEW MELTING POT

OUR AIM:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE,
COMMONWEALTH

FRAGMENTS

Men praise the busy bee—not merely because he is busy, but because they want the honey.—M. L.

Why have we no great leaders? Because political parties that dodge the real issues naturally choose dodgers to lead them.

The Russians may be atheists, but they don't pray for victory in war and then expect no help from heaven in time of depression.

One reason why America develops no great leaders is because it doesn't stay mad long enough.—M. L.

We cannot expect much real education from the schools and colleges of a capitalist State. This State is still in the hands of the mighty rich, and its business is to maintain its own ascendancy through the preservation of the existing order. Our schools and colleges are "tied houses", and they cannot be expected to produce potential or actual rebels against the existing order.—"Socialist Review."

Truth is the narrowest thing in the world. There are endless wrong ways to add two and two, but only one right way.—M. L.

"Why did you marry?" was asked the Scotchman, who answered: "Now I have something to look at on Sunday." —Carl Sandburg.

Banker Lamont warns us all that the dole is inevitable if private charity fails. Which is like saying that you will get drunk if you become intoxicated, if his interpretation of the dole is correct.—J. O.

Lower Wages as a Way Out

Refusing to pay anything to relieve unemployment thru higher taxes for public works, unemployment insurance and old age pensions and at the same time faced by a depression which is threatening their dividends, the rich have begun a campaign to maintain these dividends by cutting wages.

In the year 1930 the working class of this country lost principally thru unemployment almost ten billions of dollars. In the same year the owners of industry thru the use of labor displacing machinery and by speed-up systems received in dividends one-half billion dollars more than in the banner year of 1929.

This year the attempt is being made to take the cost of the depression out of the wages of the workers who still have jobs. The campaign is supported by all organs of capitalist publicity; the newspapers are shouting that wages must come down in order to stimulate business. It is obvious however that low wages is not a cure for the depression. If it were, then China with the lowest wages would be most prosperous; exactly the opposite is true.

Depressions, of course, are periods of great unemployment yet most people in discussing cures for depression fail to see that unemployment is inherent in the capitalist system. Under this system of society a man is given a job only when he can produce commodities which will have a greater value than the wages he receives. This fact is self-evident, no man will go to the bother of hiring another man to work for him unless he can make a profit by so doing; yet this situation accepted by most people as natural, is the root cause of unemployment.

To show why the above statement is true, regardless of the race, color, creed or personal character of individuals, let us suppose that all the workers in the country are condensed to fifty and all the capitalists to one. Each worker gets in wages four dollars a day and produces seven dollars worth of commodities. The owner of the plant takes twenty dollars a day in commodities for his own use. At the end of the day the workers have produced \$350 worth of commodities and have received \$200 in wages. After they have spent their wages for food, clothes and shelter and after the capitalist has taken his twenty dollar share of these commodities he still has left on his shelves \$130 worth of commodities which he himself can not use and which the workers haven't the money to buy. At the end of two days there is \$260 of such commodities etc.

Soon the capitalist sees that business is bad and starts laying off some men. Now while less goods are being produced, less is being bought since the men who have been laid off haven't the money to buy. The final outcome is that the capitalist still has a constantly increasing unmarketable surplus.

The capitalist now decides to cut the wages of his workers 25%. The workers then get \$150 in wages but still produce \$350 worth of commodities, leaving a net surplus of \$180 in good which the boss can neither use nor sell. Cutting wages makes the situation worse! It intensifies a situation where workers go hungry while food is burned; where men are clothed in rags while the clothes-makers are idle, where people sleep on park benches while blocks of houses are empty. Lower wages means a smaller buying power in the hands of the people who can use all the surplus goods which the capitalist has. Higher wages, on the other hand means a greater purchasing power and an eventual end of the depression.

However, since the capitalist controls the economic and political power of the country and can go thru with their program of lower wages regardless of the suffering it brings about, the workers must unite in trade unions and a political party to force the ruling class from a position which leads straight to chaos and ruin. Socialists and trade unionists by fighting for higher wages for workers with which the workers will be able to buy back all the goods for sale alone present a logical way out from the depression.

—A. H. Kalish.